НВП УКРЕКОПРОЕКТ
WWW.ECOPRO.COM.UA
+ 38 (098) 108 40 76
+ 38 (096) 850 28 18
+ 38 (063) 326 04 88
email: ukrecoprojekt@gmail.com
п/р IBAN UA903348510000000002600799268
у АБ"ПУМБ"
ЕДРПОУ 43191454
02192, м.Київ, вул Миропільська, будинок 19

Звіт
про стратегічну екологічну оцінку проекту Державної цільової програми радіаційного і соціального захисту населення м. Жовті Води на 2013 – 2027 роки

Директор ТОВ «Науково-виробниче підприємство «Укрекопроект» **Болбат Д.В.**

м. Київ – 2022 рік

Підп. та дата	
Зам. інв. №	
інв. № дубл.	
Підп. та дата	
інв. № підп	

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ ЗВІТУ

Розробником Звіту про стратегічну екологічну оцінку Державної цільової програми радіаційного і соціального захисту населення м. Жовті Води на 2013 – 2027 роки є юридична особа: Товариство з обмеженою відповідальністю «Науково-виробниче підприємство «Укрекопроект», код ЄДРПОУ 43191454 , Адреса: 02192, м. Київ, Дніпровський район, вулиця Миропільська, будинок 19. Офіційний веб-сайт: https://www.ecopro.com.ua/ Телефон: +38098-108-4076, Електронна адреса: ukrecoprojekt@gmail.com.

Автори та виконавці Звіту:

1. Болбат Аліна Володимирівна - Інженер-проектувальник. Диплом М18 № 095635. Ступінь вищої освіти: Магістр. Спеціальність: Право. Освітня програма: Екологічна політика і право. Кваліфікаційний сертифікат відповідального виконаця окремих видів робіт (послуг), повязаних зі створенням об'єктів архітектури Серія АР №016058 Категорії: інженер-проектувальним 1 категорії; Свідоцтво №КЕА-18-277 про підвищення кваліфікації «Здійснення оцінки впливу на довкілля (ОВД) в Україні: особливості та досвід впровадження.Стратегічна екологічна оцінка».

_____ Болбат А.В.

2. Білоус Ян Станіславович – Еколог. Диплом М21 №010704. Ступінь вищої освіти: Магістр. Напрям підготовки: екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування. Професійна кваліфікація: Організатор природокористування.

_____ Білоус Я.С.

3. Булгак Анастасія Володимирівна – Еколог. Диплом М 20 №110255 Ступінь вищої освіти: Магістр. Спеціальність: «Екологія». Освітньо – професійна програма «Екологічний контроль та аудит». Свідоцтво № 227 від 15.11.2019 р. про проходження підвищення кваліфікації за темою «Здійснення оцінки впливу на довкілля (ОВД) в Україні: особливості та перший досвід впровадження. Стратегічна екологічна оцінка»;

_____ Булгак А.В.

4. Зюзько Вікторія Вадимівна - Еколог. Диплом В21№026738 Ступінь вищої освіти: Бакалавр. Напрям підготовки: Екологія. Професійна кваліфікація: Організатор природокористування

_____ Зюзько В.В.

5. Глод Анастасія Валентинівна – Еколог. Диплом В20 №204935. Ступінь вищої освіти: Бакалавр. Галузь знань: Природничі науки. Спеціальність: Екологія.

_____ Глод А.В.

ВСТУП

На сучасному етапі розвитку суспільства все більшого значення у міжнародній, національній і регіональній політиці набуває концепція збалансованого (сталого) розвитку, спрямована на інтеграцію економічної, соціальної та екологічної складових розвитку. Поява цієї концепції пов'язана з необхідністю розв'язання екологічних проблем і врахування екологічних питань в процесах планування та прийняття рішень щодо соціально - економічного розвитку країн, регіонів і населених пунктів.

Стратегічна екологічна оцінка - процедура визначення, опису та оцінювання наслідків виконання документів державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, виправданих альтернатив, розроблення заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення можливих негативних наслідків, яка включає визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки, складання звіту про стратегічну екологічну оцінку, проведення громадського обговорення та консультацій (за потреби - транскордонних консультацій), врахування у документі державного планування звіту про стратегічну екологічну оцінку, результатів громадського обговорення та консультацій, інформування про затвердження документа державного планування та здійснюється у порядку, визначеному цим Законом.

Стратегічна екологічна оцінка документів державного планування дає можливість зосередитися на всебічному аналізі можливого впливу планованої діяльності на довкілля та використовувати результати цього аналізу для запобігання або пом'якшення екологічних наслідків в процесі стратегічного планування. Стратегічна екологічна оцінка (СЕО) - це новий інструмент реалізації екологічної політики, який базується на простому принципі: легше запобігти негативним для довкілля наслідкам діяльності на стадії планування, ніж виявляти та виправляти їх на стадії впровадження стратегічної ініціативи.

Метою СЕО є сприяння сталому розвитку шляхом забезпечення охорони довкілля, безпеки життєдіяльності населення та охорони його здоров'я, інтегрування екологічних вимог під час розроблення та затвердження документів державного планування.

В Україні створені передумови для імплементації процесу СЕО, пов'язані з розвитком стратегічного планування та національної практики застосування екологічної оцінки. З 12 жовтня 2018 року в Україні вступив в дію закон «Про стратегічну екологічну оцінку». Цей Закон регулює відносини у сфері оцінки наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, виконання документів державного планування та поширюється на документи державного планування, які стосуються сільського господарства, лісового господарства, рибного господарства, енергетики, промисловості, транспорту, поводження з відходами, використання водних ресурсів, охорони довкілля, телекомунікацій, туризму, містобудування або землеустрою (схеми) та виконання яких передбачатиме реалізацію видів діяльності (або які містять види діяльності та об'єкти), щодо яких законодавством передбачено здійснення процедури оцінки впливу на довкілля, або які вимагають оцінки, зважаючи на ймовірні наслідки для територій та об'єктів природно-заповідного фонду та екологічної мережі (далі - території з природоохоронним статусом), крім тих, що стосуються створення або розширення територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

Головною метою Державної цільової програми радіаційного і соціального захисту населення м. Жовті Води на 2013 – 2027 роки (далі – Програма) є забезпечення захисту мешканців м. Жовті Води від радіаційного впливу та пов'язаних з ним шкідливих чинників, поліпшення соціального захисту населення, а також збереження здоров'я населення міста.

Затвердження даного документа державного планування є надзвичайно важливим кроком задля покращення екологічного стану та соціальних умов для мешканців м. Жовті Води. Виконання заходів та завдань Програми дозволить усунути радіаційний вплив на населення міста та забезпечить соціальний захист громадян, що проживають на забрудненій території.

ЗМІСТ

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ ЗВІТУ 2
ВСТУП 4
ЗМІСТ 6
СКОРОЧЕННЯ ТА АБРЕВІАТУРИ 8
1 ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ДЕРЖАВНОЇ ЦІЛЬОВОЇ ПРОГРАМИ РАДІАЦІЙНОГО І СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ М. ЖОВТІ ВОДИ НА 2013 – 2027 РОКИ, ЇЇ ЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ДОКУМЕНТАМИ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ 9
2 ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ТА ПРОГНОЗНІ ЗМІНИ ЦЬОГО СТАНУ, ЯКЩО ДОКУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ НЕ БУДЕ ЗАТВЕРДЖЕНО (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ) 16
2.1. Загальна характеристика м. Жовті Води 16
2.2 Атмосферне повітря 18
2.3 Водні ресурси 21
2.4 Земельні ресурси та ґрунти 24
2.5 Надра 26
2.6 Біорізноманіття 28
2.7 Екомережа та природно – заповідний фонд 29
2.8 Відходи та радіаційне забруднення 29
2.9 Здоров'я населення 35
2.10 Прогнозні зміни стану довкілля м. Жовті Води, якщо документ державного планування не буде затверджено 38
3 ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА СТАНУ ЙОГО ЗДОРОВ'Я НА ТЕРИТОРІЯХ, ЯКІ ЙМОВІРНО ЗАЗНАЮТЬ ВПЛИВУ (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ) 40
4 ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, У ТОМУ ЧИСЛІ РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ЗОКРЕМА ЩОДО ТЕРИТОРІЙ З ПРИРОДООХОРОННИМ СТАТУСОМ (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ) 50
5 ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗАПОБІГАННЯМ НЕГАТИВНОМУ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ВСТАНОВЛЕНІ НА МІЖНАРОДНОМУ, ДЕРЖАВНОМУ ТА ІНШИХ РІВНЯХ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, А ТАКОЖ ШЛЯХИ ВРАХУВАННЯ ТАКИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ 58
6 ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ВТОРИННИХ, КУМУЛЯТИВНИХ, СИНЕРГІЧНИХ, КОРОТКО-, СЕРЕДНЬО- ТА ДОВГОСТРОКОВИХ (1, 3-5 ТА 10-15 РОКІВ ВІДПОВІДНО, А ЗА НЕОБХІДНОСТІ - 50-100 РОКІВ), ПОСТІЙНИХ І ТИМЧАСОВИХ, ПОЗИТИВНИХ І НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ 69

7 ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ 79
8 ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ, ОПИС СПОСОБУ, В ЯКИЙ ЗДІЙСНЮВАЛАСЯ СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА, У ТОМУ ЧИСЛІ БУДЬ-ЯКІ УСКЛАДНЕННЯ (НЕДОСТАТНІСТЬ ІНФОРМАЦІЇ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ТАКОЇ ОЦІНКИ) 83
9 ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ 86
10 ОПИС ЙМОВІРНИХ ТРАНСКОРДОННИХ НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ (ЗА НАЯВНОСТІ) 94
11 РЕЗЮМЕ НЕТЕХНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ 95
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ 99

СКОРОЧЕННЯ ТА АБРЕВІАТУРИ

Програма	Державна цільова програма радіаційного і соціального захисту населення м. Жовті Води на 2013 – 2027 роки
ДДП	Документ державного планування
СЕО	Стратегічна екологічна оцінка
ОВД	Оцінка впливу на довкілля
ТПВ	Тверді побутові відходи
ОДА	Обласна Державна адміністрація
ЗУ	Закон України
НРБУ	Норми радіаційної безпеки України
ДДЗ	Доцільні та досяжні заходи
КП	Комунальне підприємство
ДП	Державне підприємство
ТОВ	Товариство з обмеженою відповідальністю
ГМЗ	Гідрометалургійний завод
ПЕТ	Поліетилентерефталат
ДПР	Дочірні продукти розпаду
га	Гектар

1 ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ДЕРЖАВНОЇ ЦІЛЬОВОЇ ПРОГРАМИ РАДІАЦІЙНОГО І СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ М. ЖОВТІ ВОДИ НА 2013 – 2027 РОКИ, ЇЇ ЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ДОКУМЕНТАМИ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

Державна цільова програма радіаційного і соціального захисту населення м. Жовті Води на 2013 – 2027 роки розроблена на довгостроковий період.

Програма є документом державного планування місцевого рівня, яким визначаються пріоритетні напрями щодо радіаційного і соціального захисту населення м. Жовті Води та є підставою для фінансування природоохоронних заходів на території м. Жовті Води за рахунок коштів державного бюджету.

Ініціаторами та розробниками Програми є Департамент економічного розвитку Дніпропетровської обласної державної адміністрації.

Реалізація Програми забезпечується спільною роботою Дніпропетровської облдержадміністрації та Жовтоводської міської ради разом з іншими органами виконавчої влади області, територіальними органами міністерств, інших центральних органів виконавчої влади в співпраці з представниками бізнесу, науки та громадськими організаціями. Виконавець заходів Програми - виконавчий комітет Жовтоводської міської ради.

Метою Програми є забезпечення захисту мешканців м. Жовті Води від радіаційного впливу та пов'язаних з ним шкідливих чинників, поліпшення соціального захисту населення, а також збереження здоров'я населення міста. Для реалізації даних цілей Програми поставлені наступні завдання:

- Створення та забезпечення функціонування системи постійного моніторингу території м. Жовті Води;
- Приведення радіаційного фону в житлових, адміністративних будівлях і спорудах у відповідність з Нормами радіаційної безпеки України (НРБУ-97);
- Проведення комплексу робіт з реабілітації забрудненої території міста для зниження дозових навантажень на населення;
- Посилення соціального захисту населення, яке проживає на територіях з підвищеним радіаційним фоном;
- Приведення відділення функціональної діагностики та відділення відновлювального лікування комунального некомерційного підприємства «Жовтоводська міська лікарня» у відповідність із сучасними вимогами;

- Оздоровлення жителів міста у відділенні відновлювального лікування комунального некомерційного підприємства «Жовтоводська міська лікарня»;
- Забезпечення комунального некомерційного підприємства «Жовтоводська міська лікарня» медичним обладнанням і медикаментами для його повноцінного функціонування.

У 2022 році закінчується термін дії Державної цільової програми радіаційного і соціального захисту населення м. Жовті Води на 2013-2022 роки, оскільки через неповне фінансування заходів і завдань Програми та інфляційні процеси не вдалося у повному обсязі виконати заплановані заходи, радіаційний вплив на населення громади не локалізовано, відповідно є потреба у продовжені терміну дії Програми на наступні 5 років, у зв'язку із її не виконанням за період 2013 – 2022 років. .Тому продовження терміну дії Програми (Державної цільової програми радіаційного і соціального захисту населення м. Жовті Води на 2013-2027 роки) є надзвичайно важливим кроком, завдяки якому передбачається покращення соціальних умов для мешканців міста та їх захист від радіаційного впливу.

Основні завдання Програми та заходи для їх реалізації представлені в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 Основні завдання Програми та заходи для їх реалізації

№	Завдання	Заходи
1	Створення та забезпечення функціонування системи постійного моніторингу території м. Жовті Води	Коригування проєкту та проведення будівельно-монтажних робіт із створення системи постійного моніторингу території міста, у тому числі стану навколишнього природного середовища, радіаційного, медико-біологічного стану
2	Приведення радіаційного фону в житлових, адміністративних будівлях і спорудах у відповідність з Нормами радіаційної безпеки України (НРБУ-97)	Проведення радіаційного обстеження на вміст радону та розроблення документації щодо протирадонового захисту приміщень житлових, адміністративних будівель і споруд
3	Проведення комплексу робіт з реабілітації забрудненої території міста для зниження дозових навантажень на населення	Розроблення проектної документації і проведення комплексу робіт із реабілітації забрудненої території міста: рекультивація порушених і забруднених земель, здійснення заходів протирадіаційного захисту
		Здійснення протирадонових заходів (герметизація підвалів, створення якісної системи вентиляції тощо) щодо приведення понаднормативних концентрацій радону в житлових, адміністративних будівлях, спорудах у відповідність з Нормами радіаційної безпеки України (НРБУ - 97)
		Розчищення русла р. Жовта та водойм у межах

		міста
4	Посилення соціального захисту населення, яке проживає на територіях з підвищеним радіаційним фоном	Відшкодування частини вартості харчування дітей дошкільного та шкільного віку
		Відшкодування частини вартості оздоровлення дітей дошкільного та шкільного віку
		Санаторно-курортне лікування ветеранів праці за межами міста
		Відшкодування частини вартості харчування хворих, які перебувають на стаціонарному лікуванні у медичних закладах міста
		Відшкодування частини вартості харчування дітей віком до п’яти місяців
		Відшкодування частини вартості харчування осіб з генетичними захворюваннями
		Відшкодування частини вартості медикаментів, придбаних за рецептами лікарів для дітей дошкільного та шкільного віку, вагітних жінок, породіль, інвалідів, ветеранів праці та інших пільгових категорій населення

		Безкоштовне зубопротезування за винятком зубопротезування з дорогоцінних металів для осіб, які мають стаж роботи понад десять років, на підприємствах з видобутку та переробки уранової сировини, інвалідів, ветеранів праці та інших пільгових категорій населення
		Надання жителям матеріальної допомоги на лікування та реабілітацію у зв’язку з підвищеним радіаційним фоном на території міста
		Підвищення якості надання соціальних послуг у комунальному закладі “Центр надання соціальних послуг” Жовтоводської міської ради, осіб та часткова оплата медичної допомоги, наданої за межами міста та області
5	Приведення відділення функціональної діагностики та відділення відновлювального лікування комунального некомерційного підприємства «Жовтоводська міська лікарня» у відповідність із сучасними вимогами	Коригування проекту і реконструкція відділення функціональної діагностики та відновлювального лікування
6	Оздоровлення жителів міста у відділенні відновлювального лікування комунального некомерційного підприємства «Жовтоводська міська лікарня»	Забезпечення функціонування відділення відновлювального лікування та відділення функціональної діагностики комунального некомерційного підприємства “Жовтоводська міська лікарня”

7	Забезпечення комунального некомерційного підприємства «Жовтоводська міська лікарня» медичним обладнанням і медикаментами для його повноцінного функціонування	Придбання медичного обладнання для забезпечення комунального некомерційного підприємства “Жовтоводська міська лікарня”
		Придбання медикаментів для забезпечення комунального некомерційного підприємства “Жовтоводська міська лікарня”

Зв'язок Програми з іншими документами державного планування. У Програмі враховано основні положення і завдання законів України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року»; постанов Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 695 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки», від 17.09.1996 №1147 «Про затвердження переліку видів діяльності, що належать до природоохоронних заходів», Дніпропетровської обласної комплексної програми (стратегії) екологічної безпеки та запобігання змінам клімату на 2016 – 2025 роки, Стратегії розвитку Дніпропетровської області на період до 2027 року, Програми соціально-економічного та культурного розвитку Дніпропетровської області на 2022 рік, Стратегії розвитку Жовтоводської міської територіальної громади Кам'янського району Дніпропетровської області на період до 2027 року.

Впровадження заходів Програми безпосередньо сприятиме досягненню цілей Стратегії регіонального розвитку Дніпропетровської області на період до 2027 року, а саме підвищення екологічної безпеки та забезпечення якісних умов життя мешканців м. Жовті Води та області в цілому.

Фінансування заходів, передбачених Програмою, буде здійснюватися за рахунок коштів державного бюджету.

Процедура СЕО Програми дозволить оцінити наслідки реалізації Програми на довкілля м. Жовті Води, у тому числі на здоров'я населення, розробити заходи із запобігання, зменшення та пом'якшення можливих негативних наслідків під час її реалізації, а також забезпечити високий рівень охорони довкілля, виключити незворотні та істотні наслідки для біорізноманіття.

2 ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ТА ПРОГНОЗНІ ЗМІНИ ЦЬОГО СТАНУ, ЯКЩО ДОКУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ НЕ БУДЕ ЗАТВЕРДЖЕНО (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ)

При аналізі та оцінці поточного стану довкілля м. Жовті Води були використані статистичні та офіційні дані органів виконавчої влади, що реалізують державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища та охорони здоров'я. Також застосовувалась інформація, яка включена в інші ДДП, що мають відношення до даної Програми.

Основними джерелами інформації були Регіональні доповіді про стан навколишнього природного середовища Дніпропетровської області, Екологічний паспорт Дніпропетровської області, звіти Головного управління статистики Дніпропетровської області, Стратегія розвитку Жовтоводської міської територіальної громади Кам'янського району Дніпропетровської області на період до 2027 року , Стратегія розвитку м. Жовті Води на період до 2020 року. В процесі роботи були проаналізовані доступні дані моніторингових досліджень.

2.1. Загальна характеристика м. Жовті Води

Місто Жовті Води Дніпропетровської області розташоване на межі Дніпропетровської та Кіровоградської областей на відстані 136 км на Захід від обласного центру (м. Дніпро) та 71 км на північ від м. Кривого Рогу. Площа міста становить 3325 га. Населення: 43624 осіб, щільність населення міста становить 1518,8 осіб/кв.км. Адміністративні межі м. Жовті Води представлені на рисунку 2.1.1.

Жовті Води є центром Жовтоводської міської територіальної громади.

Через місто протікає річка Жовта, вище за течією на відстані 0,5 км розташоване село Миролюбівка, нижче за течією на відстані 0,5 км розташоване село Мар'янівка.

Фізико-географічна зона — Придніпровська височина. Висота над рівнем моря від 120 до 150 метрів. Біля берегів Жовтої знижується до 90-100 метрів, біля сірчано - кислотоного заводу є підвищення, відоме під назвою гора Казакова (176 метрів над рівнем моря).

Клімат міста помірно - континентальний. Літо тепле та подекуди хмарне, а зими довгі, морозні, снігові, вітряні та хмарні. Протягом року

температура зазвичай коливається від -7 °С до 28 °С і рідко буває нижче -17°С або вище 33°С. Теплий сезон триває 3,6 місяці, з 21 травня до 10 вересня, з максимальною середньодобовою температурою вище 22 °С. Найспекотніший місяць року в м. Жовті Води - липень, із середнім температурним максимумом 27 °С і мінімумом 16 °С. Холодний сезон триває 3,8 місяця, з 19 листопада до 12 березня, з мінімальною середньодобовою температурою нижче 4 °С. Найхолодніший місяць року в Жовті Води - січень, із середнім температурним максимумом -7 °С і мінімумом -1 °С.

Річна кількість опадів 500 мм, з них 400 мм випадає у вигляді дощу. Сніговий покрив невисокий і непостійний, тримається 2 місяці. Середня висота сніжного покрову складає 10-15 см. В зимовий період переважають південні, південно-східні і північно-східні вітри, влітку – північні, північно-східні і північно-західні. Кількість сонячних днів складає в середньому 235 днів.

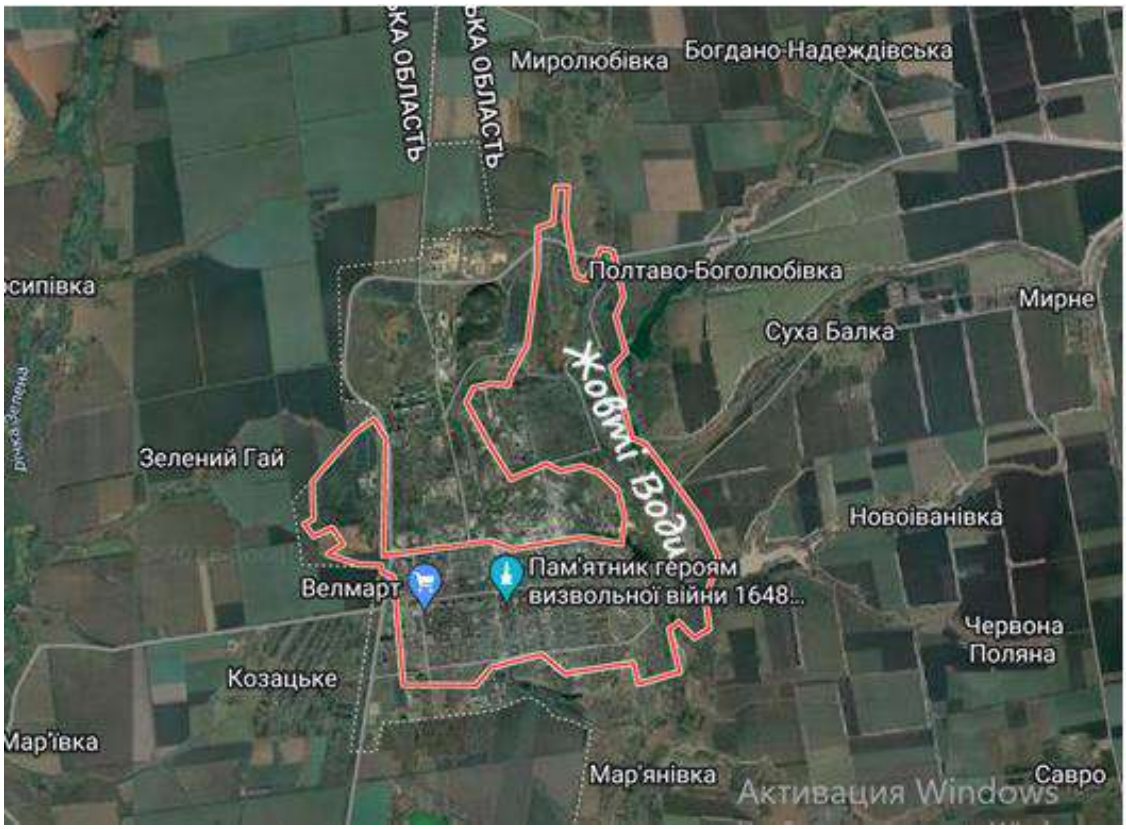

Рисунок 2.1.1 Адміністративні межа м. Жовті Води

Місцевість у радіусі 3 кілометри від Жовті Води покрита сільгоспугіддя (59 %), дерева (16 %), пасовища (14 %) та чагарник (11 %), у радіусі 16 кілометрів – сільгоспугіддя (74 %) та дерева (10 %), а в радіусі 80 кілометрів - сільгоспугіддя (69%) та дерева (12%).

Основні форми земної поверхні: степ. Грунти: чорноземи звичайні мало гумусні.

Місто Жовті Води Дніпропетровської області - єдине в Україні місто, де з 1950 року проводився видобуток, а дотепер збагачення уранової сировини – основи ядерного палива для атомної енергетики України.

З 1991 року видобуток уранової сировини у місті припинився, однак на базі гідрометалургійного заводу Державного підприємства “Східний гірничозбагачувальний комбінат” продовжується переробка привізної уранової руди з рудників Кіровоградської області. ДП «СхідГЗК» входить в десятку найбільших виробників урану (2% від світового видобутку). Підприємство забезпечує до 40% потреб в урані українських атомних станцій.

Територія міста видовжена в меридіональному напрямку і співпадає з Жовторічанським родовищем, що знаходиться в північній частині Криворізького залізорудного басейну. Родовище приурочене до Жовторічанської смуги порід Криворізької зони, що простягається серед гнейсів і магматитів у меридіанному напрямку уздовж долини річки Жовтої протягом 9км при ширині від 0,5 до 2км.

2.2 Атмосферне повітря

Відповідно до інформації, зазначеної у Регіональній доповіді про стан навколишнього природного середовища Дніпропетровської області за 2020 рік динаміка найпоширеніших забруднюючих речовин протягом 2013 - 2020 років представлена в таблиці 2.2.1.

Таблиця 2.2.1 Динаміка найпоширеніших забруднюючих речовин протягом 2013 – 2020 років, тис. т

Населений пункт	2013 рік				
	разом	Пил	Діоксид сірки	Діоксид азоту	Оксид вуглецю
м. Жовті Води	1,009	0,137	0,373	0,25	0,05
2014 рік					
м. Жовті Води	1	0,096	0,319	0,191	0,079
2015 рік					
м. Жовті Води	0,931	0,046	0,258	0,196	0,112
2016 рік					
м. Жовті Води	0,965	0,043	0,358	0,11	0,104

2017 рік					
м. Жовті Води	0,97	0,065	0,347	0,108	0,116
2018 рік					
м. Жовті Води	0,755	*	0,238	0,078	0,112
2019 рік					
м. Жовті Води	0,698	*	0,235	0,099	0,0943
2020 рік					
м. Жовті Води	0,671	0,026	0,175	0,084	0,128

** інформацію не надано*

Обсяги викидів в атмосферне повітря забруднюючих речовин стаціонарними джерелами у м. Жовті Води у 2020 р. (т) представлено в таблиці 2.2.2, динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення у таблиці 2.2.3 та графічно зображена на рисунку 2.2.1.

Таблиця 2.2.2 Обсяги викидів в атмосферне повітря забруднюючих речовин стаціонарними джерелами у м. Жовті Води у 2020 р. (т)

Населений пункт	Обсяги викидів, т		Збільшення (+) / зменшення (-) викидів у 2020 р. проти 2019 р., т	Обсяги викидів у 2020 р. до 2019 р., %	Викинуто в середньому одним підприємст-вом, т
	у 2019 р.	у 2020 р.			
м. Жовті Води	697,5	670,9	-26,6	96,2	134,2

Таблиця 2.2.3 Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення у м. Жовті Води, тис.т.

Населений пункт	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.
м. Жовті Води	1,009	1,0	0,931	0,965	0,97	0,755	0,698	0,671

Найбільшими підприємствами – забруднювачами атмосферного повітря м. Жовті Води є: ДП «СхідГЗК» (у 2019 році викинуто 422,503 т), КП «Жовтоводськтепломережа» (у 2019 році викинуто 24815,970 т) та КП «Жовтоводський водоканал» ДОР» (у 2019 році викинуто 2341,366 т).

Рисунок 2.2.1 Графік динаміки викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення у м. Жовті Води

Згідно таблиці 2.2.3 та рисунку 2.2.1 можна зробити висновок, що у визначеному проміжку часу відбувся спад кількісного показника викидів у місті Жовті Води, що свідчить про зменшення впливу забруднюючих об’єктів на території міста, за рахунок впровадження екологічних програм, в тому числі озеленення території, встановлення сонячних батарей, відбудова та ремонт інфраструктури й будівель та ін.

Також до причин зменшення обсягів викидів можна віднести і закриття деяких підприємств, перерозподіл виробничих потужностей, скорочення виробництва, тобто не лише позитивні прогресивні дії направлені на вдосконалення, алей й занепад економічної складової міста й відтік кваліфікованих кадрів до інших регіонів країни. Що в подальшому може спричинити занепад досліджуваного міста або вихід його на дотаційну основу. Що стосується навколишнього середовища, то загалом це позитивні зрушення, якщо не брати до уваги, що при недостатньому нагляді за покинутими хвостосховищами, може призвести до погіршення стану не тільки території міста, але й вийти за її межі.

Серед факторів, які впливають на кількість і якість забруднення міського повітря, можна виділити підприємства, такі як ДП «СхідГЗК» та ТОВ «Восток - Руда», хвостосховища яких являються основними

перешкодами в боротьбі за чисте повітря та деякі інші структури, вплив яких менш значний, це і транспорт, і котельні, і опалення за допомогою газу та печей для дров, що використовують люди у приватному секторі. Всі вони складають основну небезпеку для повітря і розділяються на дві змістовні групи: стаціонарні джерела і ті, що є пересувними. Також слід зауважити, що велика кількість із забруднюючих речовин потрапляє у атмосферне повітря м. Жовті Води через зношеність газоочисного обладнання, яке встановлено на стаціонарних джерелах викидів підприємств. Крім того, воно уловлює в основному тільки пил, у той час як найбільш шкідливі речовини – оксиди азоту, вуглецю, сірки, сполуки хлору та ін. викидаються в атмосферне повітря без очищення.

2.3 Водні ресурси

Основною водною артерією міста є річка Жовта та два ставки.

Рисунок 2.3.1 Річка Жовта на території м. Жовті Води

Жовта (Жовті Води) — річка в Україні, в межах Кам'янського району Дніпропетровської області та Олександрійського району Кіровоградської області. Ліва притока Інгульця (басейн Дніпра).

Довжина 58 км. Площа водозбірного басейну 490 км². Похил річки 1,6 м/км. Долина трапецієподібна, завширшки 2,5 км. Річище помірно звивисте. Використовується на сільськогосподарські потреби, водопостачання, зрошення. Стік частково зарегульований ставками.

Річка бере початок біля села Михайлівки. Тече переважно на південь, у пониззі — на південний захід. Впадає до Інгульця в межах села Іскрівки. Річка протікає через місто Жовті Води.

Протягом 2015 – 2019 років спостерігається тенденція до скорочення забору води з 6,626 млн.м^3 до 5,621,5 млн.м^3. Така динаміка останніх років може бути пов’язана з коливаннями у роботі промислових підприємств, які є основними споживачами води поряд з комунальною сферою громади, але загальна тенденція до зменшення пов’язана з переходом підприємств на замкнуті водозворотні цикли.

Таблиця 2.3.1. Динаміка забору води та водовідведення по м. Жовті Води за 2015–2019 роки (млн.м^3)

Показники	Роки				
	2015	2016	2017	2018	2019
Забрано води всього із природних джерел, усього, у т.ч.:	6626,7	6210,4	6196,9	5440,6	5621,5
* поверхневої	6626,1	6209,8	6196,3	5440,1	5621,1
* підземної	0,6	0,6	0,6	0,5	0,4
Скинуто зворотних вод, усього, у т.ч.:	2689,6	2823,7	2936,2	2454,2	2365,6
* у підземні горизонти	-	-	-	-	-
* у накопичувачі	-	-	-	-	-
* у поверхні водні об'єкти	2689,6	2823,7	2936,2	2454,2	2365,6
Скинуто зворотних вод в поверхневі водні об’єкти, усього, з них:	2689,6	2823,7	2936,2	2454,2	2365,6
* нормативно очищених, усього, у т.ч.:	-	-	-	-	2365,6
- на спорудах біологічного очищення	-	-	-	-	2365,6
- на спорудах фізико-хімічного очищення	-	-	-	-	-
- на спорудах механічного очищення	-	-	-	-	-
* нормативно (умовно) чистих без очищення	-	-	-	-	-
* забруднених усього, у т.ч.:	2689,6	2823,7	2936,2	2454,2	-
* недостатньо очищених (НДО)	2689,6	2823,7	2936,2	2454,2	-
* без очищення	-	-	-	-	-

Згідно даних, зазначених у Регіональній доповіді про стан навколишнього природного середовищу у Дніпропетровській області за 2020 рік основним підприємством – забруднювачем поверхневих вод міста є КП “Жовтоводський водоканал” ДОР (Таблиця 2.3.2), який скидає зворотні стічні води у р. Жовта.

Таблиця 2.3.2 Скидання зворотних вод та забруднюючих речовин основним водокористувачем – забруднювачем поверхневих водних об'єктів м. Жовті Води

Найменування водокористувача-забруднювача	*Наявність, потужність (м3/добу), ефективність використання (використання потужності) очисних споруд*	об'єм скидання зворотних вод, тис. м3	у тому числі об'єм скидання забруднених (без очищення) та недостатньо очищених зворотних вод, тис. м3	кількість забруднюючих речовин, що скидаються разом із зворотними водами, т
КП "Жовтоводський водоканал" ДОР	55000 / 6105,8 / 11,1 %	2018 рік		
		2452,2	2452,2	2092,1962
		2019 рік		
		2365,6	0	2131,4362
		2020 рік		
		2228,6	2228,6	1801,6339

Частка КП "Жовтоводський водоканал" ДОР в загальному обсязі скидання забруднених зворотних вод в цілому по громаді становить 46%. Скид зворотних вод в поверхневі водні об'єкти хоча й має хвилеподібну динаміку, але загальна тенденція до зменшення (на 61,78% з 2011 року), що пов'язано з переходом підприємств на замкнуті водозворотні цикли.

Каналізаційні очисні споруди КП «Жовтоводський водоканал» ДОР» працюють ефективно, тому стан малих річок не погіршується за рахунок його діяльності. Основними факторами, що погіршують стан малих річок, є: змив забруднюючих речовин зі зливовими водами під час опадів з урбанізованих територій безпосередньо у річку Жовта, а потім у р. Інгулець.

Загальна кількість забруднюючих речовин, що скидаються разом зі стічними водами, має загальну тенденцію до зниження. При цьому такі небезпечні речовини як ціаніди, роданіди, хром, цинк, нікель, алюміній протягом останніх чотирьох років відсутні у скидах. Спостерігається різке зменшення з 2015 по 2019 рік нітратів, заліза, фосфатів, що може свідчити про поліпшення роботи очисних споруд підприємств громадим (Таблиця 2.3.3).

Таблиця 2.3.3. Інформація про скиди в поверхневі водні об'єкти забруднюючих речовин в складі стічних вод по м. Жовті Води за 2014–2019 роки, кг

№	Назва забруднюючої	Роки

з/п	речовини	2015	2016	2017	2018	2019
1	$БСК_5$	32147	31914	33741	27910	26938
2	Нафтопродукти	250	220	215	171	203
3	Завислі речовини	39033	37384	39635	32390	31425
4	Сухий залишок	3049091	2971180	3250345	2819087	4097623
5	Сульфати	621581	505825	590986	532463	422361
6	Хлориди	466165	491587	509591	447648	452699
7	Азот амонійний	4674	4983	5122	3873	4291
8	Нітрати	179322	154911	174293	144166	104932
9	СПАР	353	272	290	237	329
10	Залізо	1030	975	848	638	536
11	Мідь	20	8	4	6	6
12	Цинк	0	0	0	0	0
13	Нікель	0	0	0	0	0
14	Алюміній	0	0	0	0	0
15	Карбамід	-	-	-	-	-
16	Нітрити	6173	6158	6735	5596	5710
17	Ціаніди	-	-	-	-	-
18	Роданіди	-	-	-	-	-
19	Хром $^{3+}$	-	-	-	-	-
20	ХСК	-	-	152580	136845	139213
21	Фосфати	9194	9141	11273	9171	7670
Всього		4406033	4214558	4775658	4154201	5293936

Практично уся питна вода, яка подається населенню міста Жовті Води знезаражується із застосуванням діоксид хлору.

2.4 Земельні ресурси та ґрунти

Місто Жовті Води розташоване в районі цінних сільськогосподарських земель України. Практично всі землі навколо знаходяться як у спільному, так і в індивідуальному сільськогосподарському використанні. Серед грунтів переважають чорноземи звичайні мало гумусні.

Загальна площа міста складає 3325 га, серед яких обліковано 912,984 га сільськогосподарських земель, в т.ч. сільськогосподарські угіддя – 910,2827 га (з них: рілля – 512,7 га, багаторічні насадження (сади) – 341,9056 га, пасовища – 55,6771 га) та землі під господарськими будівлями і дворами – 2,7013 га.

Під промисловими підприємствами – 1082,49 га, під об’єктами транспорту – 67 га., решта під міською забудовою.

Усі компоненти, що надходять в атмосферне повітря, поверхневі і підземні води, у кінцевому рахунку, попадають у грунт, депонуються в ньому, а потім з нього мігрують у рослинність. Отже, грунт є тим зв'язуючи середовищем, з яким визначений весь кругообіг хімічних і біологічних інгредієнтів і сполук у природі. Тому захист його від різного роду несприятливого впливу є першочерговою екологічною проблемою.

Забруднення ґрунтів у першу чергу обумовлено викидами в атмосферу промисловими підприємствами токсичних агентів, надходженням їх з вихлопними газами автотранспорту, застосування у сільському господарстві пестицидів, мінеральних і органічних добрив, рідких і твердих побутових і промислових відходів і інше.

Одним із найпоширеніших видів антропогенного забруднення є надходження в грунт важких металів, які негативно впливають на здоров'я населення міста.

У місті відзначається радіоактивне забруднення ґрунтів. Одним із джерел забруднення є використання радіоактивних матеріалів при будівництві доріг, житла, інших споруд що привело до утворення локальних аномалій.

Внаслідок цього на території міста утворились окремі локальні ділянки з радіаційним фоном на рівні 40 - 500 мкр/год. (природний фон - 15 - 22 мкр/год.). Виявлено забруднення ґрунтів, води та атмосферного повітря такими радіонуклідами, як уран-238, радій-236, свинець-210 і полоній-210. У поверхневому шарі ґрунту концентрація урану-238 перевищує фонову в 2 - 7 разів, радію-226 - у 2 - 9, свинцю-210 - в 2 - 25, полонію-210 - в 2 - 17 разів.

Дослідження радіаційного стану грунту на ДП «СхідГЗК» проводились Центральною пилогазодозиметричною лабораторією (Свідоцтво про технічну компетентність від 14.02.2020 №ПЧ 06-2/516-2020) відповідно до «Програми радіаційного контролю…», якою визначено об'єм та періодичність проведення моніторингу у селітебній зоні, на проммайданчику гідрометалургійного заводу, у санітарно-захисних зонах (далі - СЗЗ) та зонах спостереження (далі – ЗС) ГМЗ, хвостосховища в балці «Щербаківська». Результати представлені в таблиці 2.4.1.

Таблиця 2.4.1 Характеристика радіаційного стану ґрунту

Рік	Місце відбору	Питома активність, Бк/кг				
		Σα-акт. сер./ макс.	40K сер./ макс.	226Ra сер./ макс.	232Th сер./ макс.	C еф. сер./ макс.
ГМЗ						

2017	ЗС	514,9/1970,2	494,9/1149,0	24,45/33,03	32,0/38,28	114,6/146,0
	Сельбищна зона	558,6/721,9	429,2 /462,5	20,72/23,16	30,99/34,54	106,4/112,2
2019	ЗС	-	446,8/483,0	20,3/23,5	35,0/35,99	97,96/111,6
	Сельбищна зона	279,7/606,6	480/607,0	27,3/36,17	26,7/37,3	112,7/122,1
Нормативи відсутні						

Хвостосховище в балці «Щербаківська

Рік	Місце відбору	Питома активність, Бк/кг				
		Σα-акт.,Бк/кг сер./ макс.	С ефф. сер./ макс	^{40}K сер./ макс.	^{226}Ra сер./ макс.	^{232}Th сер./ макс.
Хвостосховище «Щ»						
2016	ЗС	-	113,0/120,3	505,9/586,0	22,2/26,25	36,0/42,73
2017	ЗС	-	104,7/140,8	479,9/580,3	21,9/41,61	30,5/44,74
2018	ЗС	-	104,3/110,5	455,4/533,9	25,1/36,34	33,9/42,69
2019	ЗС	-	111,4/125,1	496,1/603,8	24,35/35,77	34,26/36,87

Вміст природних радіонуклідів у ґрунті коливається в межах значень природного фону.

Токсичність ґрунтів на території м. Жовті Води у 8,2–11,0 раз, а мутагенність у 2,5–4,0 рази вище, ніж на контрольній території курорту “Солоний Лиман”. Результати комплексної оцінки токсико-мутагенної активності об’єктів довкілля на досліджуваній території м. Жовті Води за результатами трьох біотестів виявлена “катастрофічна” екологічна ситуація.

2.5 Надра

Місто Жовті Води – це перше та єдине в Україні місто, де з 50-х років XX ст., проводиться видобуток уранових руд на Жовторічанському урановому родовищі та первинна їх переробка на гідрометалургійному заводі. На території міста розташовувалися основні уранові виробництва (шахти, відвали, склади руд, гідрометалургійний завод, хвостосховища тощо), які зумовили техногенне радіоактивне забруднення міста. Для таких територій актуальними завданнями є приведення їх до екологічно безпечного стану.

Родовища залізних руд по річці Жовта були відкриті в 1885 році. Їх розробка почалася в 1898 році. Після 1917 року на базі Жовторічанського залізорудного родовища було створено рудоуправління «Жовта річка» тресту "Кривбасруда". Після війни на Жовторічанському родовищі були розвідані поклади уранових руд. З 1950 по 1993 роки відпрацюванням запасів уранових

і залізних руд займалося державне підприємство «Східний гірничо-збагачувальний комбінат».

Після відпрацювання уранових руд в 1993 року на базі запасів скандій-ванадієвих і залізних руд Жовторічанського родовища було створено спільне Українсько-Бермудське підприємство з іноземними інвестиціями «СхідГЗК-Ашурст». В кінці 1995 року скандієві програма була зупинена через відсутність попиту на скандієві продукцію. Розвиток робіт з подальшого освоєння запасів залізних руд іноземним інвестором не фінансувався. З 1996 року до початку 2002 року допрацьовувалися раніше підготовлені запаси залізних руд основного покладу. У другому кварталі 2002 року почалося затоплення гірничих виробок і відпрацьованих блоків шахти. А з 2003 року почалося неконтрольоване затоплення горизонтальних, вертикальних, похилих виробок і пустот відпрацьованих блоків і камер шахти, і до липня 2004 рівень підземних вод досяг горизонту 405м. У складі шахтної води з'явилися зважені частинки і хімічні елементи, які не характерні для води шахти ТОВ «Восток Руда», а саме:

– залізо загальне - 1,98 - 0,96 мг/дм^3;
– фосфати - до 5,1 мг/дм^3;
– сульфати - до 1760 мг/дм^3;
– зважені речовини - до 68,9 мг/дм^3;
– сухий залишок - до 5000 мг/дм^3;
– уран до 40 Бк/дм^3.

Норматив для урану у воді - 1 Бк/дм^3.

Подальше затоплення загрожувало для м. Жовті Води, і всього регіону Інгулецького басейну екологічною катастрофою. Це пов'язано з тим, що в воду внаслідок вилуговування могли бути додані ще токсичні природні радіонукліди уранового ряду, так як вище цього горизонту залишилися невідпрацьованими запаси уранових руд з великою кількістю піриту. У зв'язку з цим протокольними рішеннями Державної комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій від 11.06.2003 року та від 08.10.2003р. було доручено Міністерству охорони навколишнього середовища провести державну екологічну експертизу екологічної ситуації навколо шахти ТОВ «Восток Руда». За завданням Мінприроди України, ВАТ «УкрНТЕК» була проведена «Науково еколого-експертна оцінка екологічної ситуації навколо шахти ТОВ «Восток Руда».

З приходом в січні 2004 року на підприємство нового інвестора в особі ВАТ «Полтавський ГЗК» і його дочірнього підприємства «Ферротранс»,

затоплення шахтного поля було зупинено і почалося його осушення і відновлення гірничих виробок на осушених горизонтах. Однією з вимог, поставлених перед підприємством ТОВ «Восток-Руда», була вимога організації і регулярного проведення радіоекологічного моніторингу, який і проводився.

В даний час йде повне затоплення шахти. Це найближчим часом призведе до радіоекологічної аварії. Буде затоплений провал і почнуться зрушення і обвалення його бортів. Це свого часу торкнеться прилеглих житлових будинків. В колодязях, льохах, річці з'явиться вода з вмістом урану, який перевищує в десятки разів токсикологічні та радіологічні гігієнічні нормативи.

2.6 Біорізноманіття

Жовті Води є дуже зеленим містом на тлі інших поселень цього регіону країни. Більшість міста розташована буквально в лісі.

У Жовтих Водах є два великі парки: «Парк Слави» та «Дитячий Парк».

У 2000-х роках було закладено ще один парк у західній частині міста.

Майже всі дерева в місті були посаджені руками людини. Масове озеленення проводилося переважно у 1950—1960-ті роки співробітниками місцевих підприємств та їхніми сім'ями.

Рослинний світ представлений лікарськими рослинами – подорожник (*Plantágo*), горобина (*Sorbus*), полинь (*Artemísia*), деревій (*Achillea L*), волошки (*Centaurea*), кульбаба (*Leōntodon*), звіробій (*Hypericum L.*); культурними рослинами – пшениця (*Triticum L.*), жито посівне (*Secale cereale*), рапс (*Brássica nápus*), соняшник (*Helianthus L*), буряк (*Beta*), кукурудза звичайна (*Zea mays*).

Серед тваринного світу поширеними є свійські тварини – свині свійські (*Sus domestica*), коза домашня (*Capra hircus*), корова (*Bos taurus*), кролі (*Oryctolagus*), нутрії (*Myocastor coypus*); дикі тварини: кабани (*Sus*), лисиця звичайна або руда (*Vulpes vulpes, syn. Vulpes fulva*), зайці (*Lepus*).

Оскільки, через місто протікає р. Жовта серед іхтіофауни зустрічається тюлька (*Clupeonella*), краснопірка (*Scardinius*), плотва (*Rutilus*), верховодка (*Alburnus*), ялець (*Leuciscus*), головень (*Squalius*), карась (*Carassius*), короп звичайний (*Cyprinus carpio*), окунь звичайний (*Perca fluviatilis*), тарань (*Rutilus heckelii*), рибець звичайний (*Vimba vimba*), чехоня (*Pelecus cultratus*), жерех (*Aspius aspius*), щука (*Esox lucius*), лящ (*Abramis brama*), товстолоб

(*Hypophthalmichthys*), сом звичайний (*Silurus glanis*). На березі можна зустріти жабу (*Bufonidae*) та вужа звичайного (*Natrix natrix*).

Через наявність на території м. Жовті Води розташовані екологічно-небезпечні підприємства, у т.ч. ураноперероблної та машинобудівної галузей промисловості, які є основними джерелами забруднення навколишнього природного середовища з достатньо щільною забудовою, необхідним заходом є озеленення міста шляхом посадки деревних насаджень.

2.7 Екомережа та природно – заповідний фонд

Згідно інформації наведеної у Екологічному паспорті Дніпропетровської області за 2020 рік складові структурних елементів екологічної мережі м. Жовті Води представлено в таблиці 2.7.1.

Таблиця 2.7.1 Складові структурних елементів екологічної мережі м. Жовті Води

Назва населеного пункту	Загальна площа, тис. га	Об'єкти ПЗФ	Водно-болотні угіддя	Відкриті заболочені землі	Водоохоронні зони	Прибережні захисні смуги	Ліси та інші лісовкриті площі	Курортні та лікувально-оздоровчі території	Рекреаційні території	Землі під консервацією	рослинного покриву або з незначним	Пасовища, сіножаті	Радіоактивно забруднені землі, що не використовуються в господарстві
м. Жовті Води	3,325	-	-	0,036	-	0,046	0,098	-	0,016	-	0,294	0,056	-

Відповідно до інформації щодо переліку створених (оголошених) об'єктів природно-заповідного фонду Дніпропетровської області, зазначеної на офіційному сайті Дніпропетровської ОДА у розділі «Природно – заповідний фонд» (https://adm.dp.gov.ua/pro-oblast/dnipropetrovshina/prirodno-zapovidnij-fond) об'єкти ПЗФ загальнодержавного чи місцевого значення, які знаходяться у м. Жовті Води відсутні.

2.8 Відходи та радіаційне забруднення

Відходи. Щороку на території м. Жовті Води утворюється близько 10 тис. м^3 твердих побутових відходів.

Основними видами відходів, які утворюються на території міста, являються відходи пластику, поліетилену, пластмаси, ПЕТ (23%), паперу

(22%), скла (9%), деревини (6%), текстилю (3%) та інших. 51% відходів - це потенційний ресурс, який може бути використаний як вторинна сировина.

Інформація щодо кількості утворених відходів, поводження з відходами та загальному обсягу відходів, накопичених протягом експлуатації, у місцях видалення відходів у м. Жовті Води за 2020 рік наведена згідно даних Головного управління статистики у Дніпропетровській області та представлена у таблиці 2.8.1.

Таблиця 2.8.1 Інформація щодо утворення та поводження з відходами у м. Жовті Води за 2020 рік

<table>
<tr><td>Населений пункт</td><td colspan="6"></td></tr>
<tr><td colspan="7">Утворення відходів, т</td></tr>
<tr><td rowspan="2">м. Жовті Води</td><td colspan="3">Відходи I-IV класів небезпеки</td><td colspan="3">У т.ч. I-III класів небезпеки</td></tr>
<tr><td colspan="3">879223,8</td><td colspan="3">4500,0</td></tr>
<tr><td colspan="7">Поводження з відходами, т</td></tr>
<tr><td rowspan="3">м. Жовті Води</td><td colspan="2">Утилізовано</td><td colspan="2">Спалено</td><td colspan="2">Видалено у спеціально відведені місця чи об’єкти</td></tr>
<tr><td>відходи I-IV класів небезпеки</td><td>у т.ч. I-III класів небезпеки</td><td>відходи I-IV класів небезпеки</td><td>у т.ч. I-III класів небезпеки</td><td>відходи I-IV класів небезпеки</td><td>у т.ч. I-III класів небезпеки</td></tr>
<tr><td>205682,8</td><td>3901,7</td><td>0,2</td><td>-</td><td>673203,6</td><td>535,7</td></tr>
<tr><td colspan="7">Загальний обсяг відходів, накопичених протягом експлуатації, у місцях видалення відходів, т</td></tr>
<tr><td></td><td colspan="3">Відходи I-IV класів небезпеки</td><td colspan="3">У т.ч. I-III класів небезпеки</td></tr>
<tr><td>м. Жовті Води</td><td colspan="3">77487570,0</td><td colspan="3">6805,2</td></tr>
</table>

У місті накопичено близько 50 млн. тонн відходів, у тому числі 1,4 млн. тонн токсичних I - IV класів небезпеки.

На території м. Жовті Води наявні 3 діючих місця видалення відходів (МВВ) категорії В – небезпечні та 2 діючих МВВ категорії Б – помірно небезпечні. Кількість паспортизованих МВВ становить 5 од.

В місті відсутня система поводження з негабаритними та будівельними відходами. Відсутні контейнери та спецавтотранспорт для збирання, зберігання та вивезення таких відходів.

Радіоактивні відходи на ДП «СхідГЗК» відсутні. Відходи переробки на ГМЗ уранових руд зберігаються у хвостосховищі балки «Щербаківська».

Таблиця 2.8.2 Відомості про накопичення відходів переробки уранових руд (ВПУР) станом на 01.10.2020р.

Проектна місткість сховища, м^3	Нуклідний склад	Активність ВПУР, Бк	Кількість ВПУР, т (м^3)
47,393×10^6 м^3	U, ^{226}Ra, ^{230}Th, ^{210}Po, ^{210}Pb	377,748 ×10^{12} Бк	46 451,8×10^3 т/ (41,705×10^6 м^3)

Радіаційне забруднення. Населення міста з 50-х років змушене проживати в зоні довготривалого техногенного радіаційного забруднення, яке перевищує норми, встановлені Нормативами радіаційної безпеки України (далі - НРБУ-97). Місто за прийнятою міжнародною класифікацією може бути віднесено до радононебезпечної території.

М. Жовті Води розташовано на території уранової геопровінції з підвищеним природним фоном радіоактивності. Тут були зосереджені підприємства з видобутку та переробки уранових руд, “хвостосховища”, до яких потрапляли відходи від збагачення урану. Це потужні джерела радіаційного впливу на навколишнє середовище: пил уранової руди, радон та продукти його розпаду, довго існуючі α – нукліди, γ – випромінювання, пари сірчаної кислоти і сірчаного ангідриду, оксиду вуглецю, оксиди азоту та інші.

Другим фактором на формування радіаційного становища впливає те, що для горизонтального планування та будівництва доріг, тротуарів та інших споруд у 50-60 роки використовувалась гірнича порода шахти, яка містила радіоактивні матеріали, що призвело до підвищення концентрації радону і дочірніх продуктів урану у спорудах та будовах. Так, за вибірковими даними досліджень Українського наукового центру радіаційної медицини (м. Київ), проведеними в 2008 році, 42% обстежених будинків у м. Жовті Води еквівалентна рівноважна об’ємна активність радону перевищила норматив (100 Бк/м^3) для будівель, в зв’язку з чим у місті проводяться рекультиваційні роботи забруднених земель та заходи протирадіаційного захисту для зниження дозових навантажень на населення.

Серед забруднюючих чинників навколишнього середовища значне місце займають і важкі метали як відходи виробництва минулих підприємств ВПК (нікель, мідь, свинець, кадмій та ін.).

Комбінація шкідливих екологічних чинників міста – підвищений рівень радону в приміщеннях та γ – випромінювачів на території, накопичення важких металів у навколишньому середовищі – негативно впливає на стан здоров’я всього населення, обумовлює його регіональні особливості.

Відповідно до НРБУ–97 Норми радіаційної безпеки України допустима концентрація радону ЕРОА для житлових приміщень становить 100 Бк/м^3, для дитячих та оздоровчих закладів – 50 Бк/м^3

З 2004 – 2011 роки обстеження житлових приміщень на вміст радону виконувалися Державним підприємством “Науково-технічний центр комплексного поводження з радіоактивними відходами, речовинами, джерелами іонізуючого випромінювання”. За результатами обстежень встановлено перевищення концентрації рівня радону у 493 приміщеннях, або 41,8% від загальної кількості обстежених приміщень (1181).

На підставі виконаних радіаційних обстежень на вміст радону^{222} концентрація радону у повітрі більшості житлових приміщень міста Жовті Води перевищує граничні норми НРБУ–97, а у деяких оселях – більше, ніж у 8 разів.

У 2012 – 2013 роках обстеження житлових приміщень на вміст радону старої забудови міста та вибірково нової забудови міста були закінчені. Обстеження виконувалися Товариством з обмеженою відповідальністю “Центр радіоекологічного моніторингу” (Свідоцтво про атестацію № ПЧ-179/2010 від 24.11.2010). За результатами обстежень встановлено перевищення концентрації об’ємної активності рівня радону^{222} у 336 приміщеннях, або 39,3% від загальної кількості обстежених приміщень (856), результати досліджень наведено на рисунку 2.8.1.

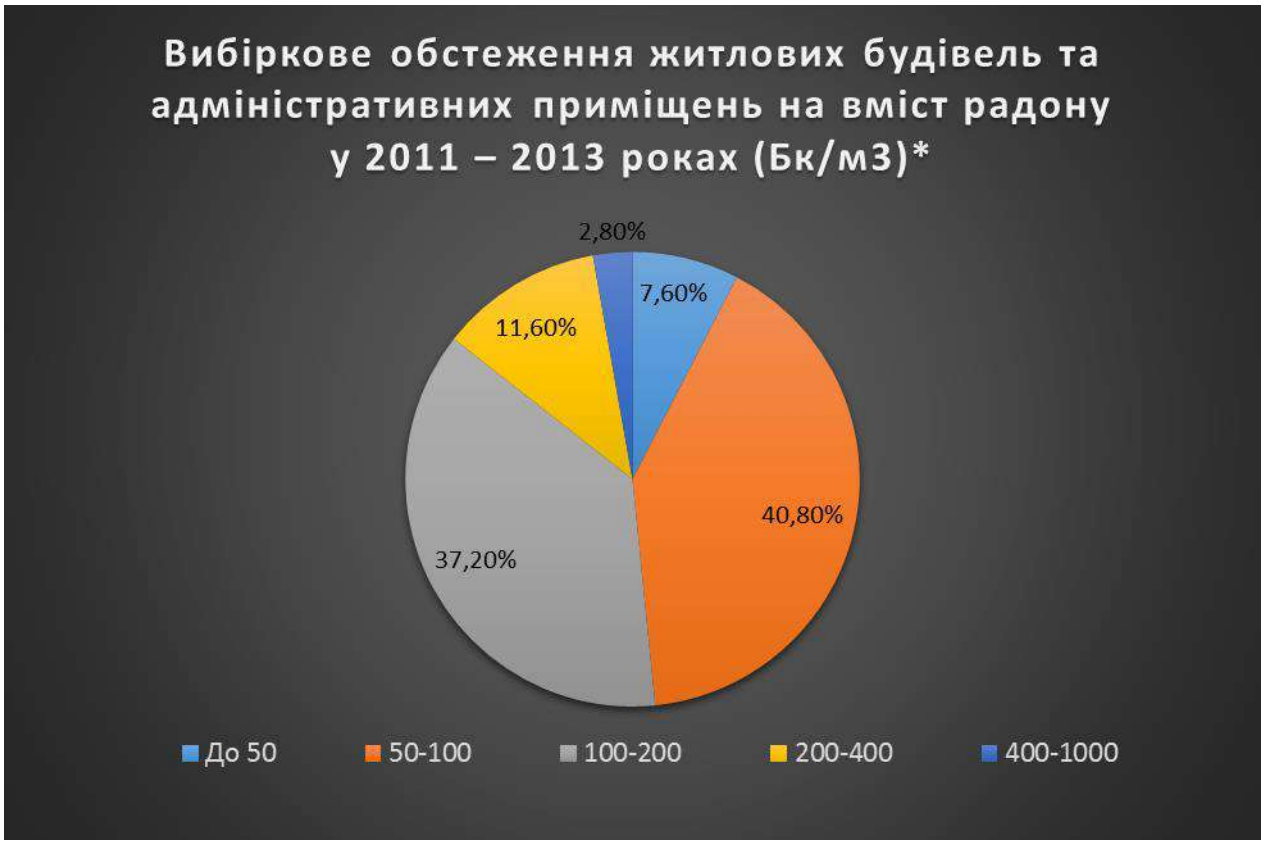

Рисунок 2.8.1 Діаграма результатів вибіркового обстеження житлових будівель та адміністративних приміщень на вміст радону у 2011 – 2013 роках

У м. Жовті Води в рамках проведення моніторингу стану навколишнього середовища була виконана радонова зйомка міста. Вона проводилася для попередньої оцінки якості виконаних робіт по реабілітації м. Жовті Води. При будівництві міста були використані відходи видобутку уранових руд. У місті були виконані масові роботи з очищення території від відходів. Твердотільні детектори для визначення об'ємної активності радону в повітрі були розставлені у всіх частинах міста. Нормативні вимоги до повітря на закритих уранових об’єктах в Україні відсутні. У США на уранових об'єктах після закриття EPA виклало в федеральних правилах норматив, згідно якого концентрація радону в повітрі не повинна перевищувати 18,5 Бк/м^3

На території м. Жовті Води радіаційна обстановка, в основному, стабільна і активність радону знаходиться на рівні 16-28 Бк м^3. Разом тим, в центрі міста є території з концентраціями радону в атмосфері, що перевищують нормативи США, що свідчить про наявність джерел радону та необхідність детального обстеження та моніторингу. Підвищені концентрації

радону відзначені в районі розміщення гідрометалургійного заводу з переробки уранових руд і хвостосховища «КБЖ» на півночі і в районі чинного хвостосховища «Щ». В районі гідрометалургійного заводу активність радону-222 змінюється від 44 до 73 Бк м^3, в районі хвостосховища «Щ» від 45 до 55 Бк м^3.

Радіаційний фон у зоні спостереження ГМЗ, хвостосховища та селітебної зони. Радіаційний моніторинг об'єктів навколишнього природного середовища на ДП «СхідГЗК» проводиться Центральною пилогазодозиметричною лабораторією (Свідоцтво про технічну компетентність від 14.02.2020 №ПЧ 06-2/516-2020) відповідно до «Програми радіаційного контролю…», якою визначено об'єм та періодичність проведення моніторингу у селітебній зоні, на проммайданчику гідрометалургійного заводу, у санітарно-захисних зонах (далі - СЗЗ) та зонах спостереження (далі – ЗС) ГМЗ, хвостосховища в балці «Щербаківська». Потужність дози гамма-випромінювання на території цих об'єктах становить: ЗС ГМЗ - від 0,10 до 0,14 мкЗв/год; Селітебна зона - від 0,11 до 0,13 мкЗв/год; ЗС хвостосховища балки «Щ» - від 0,11 до 0,13 мкЗв/год. Радіаційна обстановка в зоні спостереження даних об'єктів та на території селітебної зони залишається стабільною, в межах природного радіаційного фону (0,11-0,13 мкЗв/год).

Оскільки, межі території міста проходять поряд з Ольховською тектонічною зоною та Західним розломом, у зв'язку з чим до дози опромінення населення додаються джерела іонізуючого випромінювання природного походження, які «вносять» основний вклад (60–90%) у дозу опромінення населення. При цьому, найбільшу небезпеку представляє радон та його дочірні продукти розпаду (ДПР). Радон – це альфа-випромінюючий радіоактивний безбарвний інертний газ, який у 7,5 разів важчий повітря та утворюється в надрах землі в результаті розпаду урану, що у різних кількостях входить до складу гірських порід. Радон просочується з надр і має властивості до концентрації в підвальних приміщеннях і приміщеннях перших поверхів будинків. Концентрація радону в замкнутому приміщенні може досягти небезпечних для здоров'я людей рівня, неприпустимих навіть для повітря в очисних вибоях уранових рудників. Основними способами протирадонового захисту є створення достатнього повітрообміну в приміщеннях, за рахунок штучної або природної вентиляції та герметизації підлоги і місць уведення комунікацій.

2.9 Здоров'я населення

Населення міста з 50-х років та до тепер вимушене проживати в зоні довготривалого техногенного радіаційного забруднення, яке в декілька разів перевищує діючі норми радіаційної безпеки, що значно впливає на погіршення стану здоров'я мешканців та в цілому викликає демографічні проблеми у м. Жовті Води.

Зміна чисельності населення м. Жовті Води по роках представлено в таблиці 2.9.1.

Таблиця 2.9.1 Зміна чисельності населення м. Жовті Води

Рік	1959*	1970	1979*	1989*	2001*	2007	2008	2009	2010
Чисельність	32 406	40 334	51 653	61 690	53 582	49 814	49 338	48 792	48 427
Рік	2011	2012	2013	2014	2016	2017	2019	2021	
Чисельність	48 032	47 689	47 509	47 284	46 200	46 192	44 629	43 050	

Примітка. Зірочками позначені дані переписів населення, без зірочок відомості Державного комітету статистики України.

Відповідно до таблиці 2.9.1 спостерігається, що населення міста поступово, але постійно скорочується за рахунок значно вищої смертності та міграції населення, що спричиняє від'ємний приріст населення.

Соціальна напруженість у місті продовжує посилюватись у зв'язку із погіршенням показників смертності з 1696,8 осіб у 2017 році до 1916,3 осіб на 100 тис. жителів міста – у 2020 році. Даний показник є значно вищим, ніж по містах області та Дніпропетровській області в цілому (смертність по містах області становить 1703,2 на 100 тис. населення, по Дніпропетровській області в цілому - 1742,3 на 100 тис. населення).

Зростання смертності населення від 1696,8 до 1916,3 на 100 тис. населення обумовлено наступними чинниками:

- незадовільний стан навколишнього середовища, геологічні особливості розташування міста обумовлюють погіршення демографічної ситуації, підвищення рівнів захворюваності та смертності населення міста, зменшення середньої тривалості життя;
- протягом останніх років відмічено тенденцію зростання питомої ваги осіб похилого віку в загальній кількості померлих. Серед осіб пенсійного віку старше 60 років даний показник зріс з 79,6 до 82,7% за останні п'ять років.

Найбільш поширеними причинами смертності населення є хвороби кровообігу та новоутворення, в т.ч. онкологічні захворювання (61,2% та 14,9% від загальної кількості померлих у 2020 році).

Показники онкозахворюваності по м. Жовті Води залишаються традиційно високими: високий рівень захворюваності та смертності, що пов'язано із високою питомою вагою осіб похилого віку населення та наслідками історично сформованою складною екологічною ситуацією обумовленою наявністю підвищеного природного фону радіоактивності.

Питома вага померлих від злоякісних новоутворень, вища, ніж по області (14,9% проти 13,2%), обумовлена високим рівнем захворюваності на злоякісні новоутворення протягом багатьох років . Найбільш індикаторними з онкологічних захворювань під впливом підвищеного рівня іонізуючого випромінювання є враження органів систем травлення, дихальної системи, системи кровотворення, ендокринної системи.

За даними онкологічної служби по Дніпропетровській області (Cancer-реєстр) захворюваність на онкологічні хвороби та смертність на 100,0 тисяч населення у м. Жовті Води представлена в таблиці 2.9.2.

Таблиця 2.9.2. Захворюваність та смертність від онкологічних хвороб на 100,0 тисяч населення у м. Жовті Води

По місту Жовті Води	**Показник захворюваності**			**Показник смертності**		
	2018	**2019**	**2020**	**2018**	**2019**	**2020**
Загальна	352,4	319,5	304,2	206,1	194,2	204,9
шлунку	8,2	23,0	22,6	12,4	14,6	20,3
ободової кишки	33,0	29,2	15,8	16,5	25,1	11,3
прямої кишки	22,7	23,0	36,1	10,3	20,9	15,8
трахеї, бронхів, легень	35,0	33,4	40,6	35,0	25,1	20,3
щитоподібної залози	12,4	4,2	4,5	0	0	0
лейкемія	6,2	8,4	4,5	6,2	4,2	6,8
лімфоми злоякісні	24,7	6,3	6,8	8,2	10,4	2,3

Показники захворюваності онкологічними хворобами травної системи, органів дихання в м. Жовті Води є стабільно високими. Показники смертності від онкологічних хвороб травної системи, злоякісних хвороб кровотворної системи в місті Жовті Води вище за обласні показники.

Важливою демографічною проблемою є низький показник народжуваності в порівнянні з містами та районами області. Кількість народжених в 2014 році на 1000 осіб в місті Жовті Води склала 7,3% проти 9,4% по області. Смертність на території м. Жовті Води перевищує народжуваність у 1,9 рази (проти обласного показника -1,4).

Разом з цим, в місті відмічається високий рівень захворюваності у дітей першого року життя, які мають вроджені аномалії. Показник по м. Жовті Води у 2020 році на 1000 дітей становить 34,0, при обласному показнику у 2020 році 30,5 на 1000 дітей, що напряму пов'язано із техногенним забрудненням навколишнього середовища.

В місті зростає рівень інвалідності дітей від 0 до 17 років від вроджених аномалій, показник у м. Жовті Води у 2020 році на 10000 дітей становить 68,2 проти 67,0 у 2019 році, при обласному показнику у 2020 році 57,0 на 10000 дітей та 58,4 на 10000 дітей у 2019 році.

Стан здоров'я мешканців міста також викликає певні занепокоєння. Рівень загальної захворюваності по м. Жовті Води протягом 2017 – 2020 років наведено у таблиці 2.9.3.

Таблиця 2.9.3 Рівень загальної захворюваності по м. Жовті Води протягом 2017 – 2020 років

Період	**Населення м. Жовті Води**	**Зареєстровано захворювань**		**Вперше встановлені діагнози**	
		Абсолютне число	**На 10000 населення**	**Абсолютне число**	**На 10000 населення**
2017 рік	45577	120888	26524,0	27370	6005,3
2018 рік	44870	79147	17639,2	13799	3075,3
2019 рік	44595	54633	12257,8	13331	2991,0
2020 рік	44320	46776	10554,6	9338	2120,5

Незважаючи на зниження показників загальної захворюваності, вони лишаються на високому рівні. Крім того, треба враховувати, що в умовах медичної реформи, за відсутності достатньої кількості сімейних лікарів, частина випадків захворюваності лишається поза увагою офіційної статистики (близько 13 тис. осіб дорослого населення не мають декларації з лікарями первинної ланки з причини відсутності у місті лікарів сімейної медицини)

Старіння населення також є серйозною соціально-демографічною проблемою, в місті проживає 17,2 тис. пенсіонерів, що становить 34% від загальної кількості жителів.

Залишаються високими показники первинного встановлення населенню інвалідності у працездатному віці. Провідними причинами первинної інвалідності є злоякісні новоутворення (45,5%), хвороби системи кровообігу (19,3%)

Радіаційна забрудненість міста продовжує впливати на рівень захворюваності мешканців міста, первинного виходу населення міста у працездатному віці на інвалідність, вроджених аномалій у дітей, ці показники значно перевищують обласні показники, тому при таких умовах для жителів міста, соціальний захист є особливо важливим.

2.10 Прогнозні зміни стану довкілля м. Жовті Води, якщо документ державного планування не буде затверджено

Якщо Державна цільова програма радіаційного і соціального захисту населення м. Жовті Води на 2013 – 2027 роки не буде затверджена, екологічні та соціальні проблеми не будуть вирішуватись, а поточний стан довкілля, у тому числі здоров'я населення з часом буде тільки погіршуватись.

Заходи Програми спрямовані:

- більш якісне та детальне відображення факторів, які можуть негативного впливати на стан здоров'я населення шляхом створення та забезпечення функціонування системи постійного моніторингу території м. Жовті Води;
- зниження радіаційного впливу на стан здоров'я мешканців м. Жовті Води шляхом проведення комплексу робіт з реабілітації забрудненої території міста для зниження дозових навантажень на населення та приведення радіаційного фону в житлових, адміністративних будівлях і спорудах у відповідність з Нормами радіаційної безпеки України (НРБУ-97);
- покращення екологічного стану міста шляхом розчищення русла р. Жовта, водойм у межах міста для підвищення їх пропускної спроможності та рекультивації забруднених земель;
- посилення соціального захисту населення, яке проживає на територіях з підвищеним радіаційним фоном шляхом відшкодування частини вартості харчування та оздоровлення дітей дошкільного та шкільного віку, відшкодування вартості послуг санаторно-курортного лікування для ветеранів праці, відшкодування частини вартості харчування хворих, які перебувають на стаціонарному лікуванні у медичних закладах міста, відшкодування частини вартості харчування дітей віком до п'яти місяців, відшкодування частини вартості харчування осіб з генетичними захворюваннями, відшкодування частини вартості медикаментів, придбаних за рецептами лікарів для дітей дошкільного та шкільного віку, вагітних жінок, породіль, інвалідів, ветеранів праці та інших пільгових категорій населення, безкоштовне зубопротезування за винятком зубопротезування з

дорогоцінних металів для осіб, які мають стаж роботи понад десять років, на підприємствах з видобутку та переробки уранової сировини, інвалідів, ветеранів праці та інших пільгових категорій населення, надання жителям матеріальної допомоги на лікування та реабілітацію у зв'язку з підвищеним радіаційним фоном на території міста, Підвищення якості надання соціальних послуг у комунальному закладі "Центр надання соціальних послуг" Жовтоводської міської ради та часткова оплата медичної допомоги, наданої за межами міста та області, Забезпечення часткової оплати медичної допомоги мешканцям міста, наданої за межами міста та області;

- покращення якості надання медичних послуг мешканцям міста шляхом приведення відділення функціональної діагностики та відділення відновлювального лікування комунального некомерційного підприємства "Жовтоводська міська лікарня" у відповідність із сучасними вимогами".
- покращення стану здоров'я населення шляхом оздоровлення жителів міста у відділенні відновлювального лікування комунального некомерційного підприємства "Жовтоводська міська лікарня".

Якщо дані заходи не будуть реалізовані можливе:

- погіршення соціально – демографічної ситуації у місті, а саме підвищення показника смертності та захворюваності, збільшення кількості вроджених аномалій у новонароджених і збільшення кількості онкозахворювань серед населення;
- відсутність оперативної інформації щодо стану забруднення м. Жовті Води та неможливість прийняття управлінських рішень для мінімізації впливу на здоров'я населення даних загроз;
- залишення радіоактивно забруднених ділянок на сталому рівні призведе до безпосереднього негативного впливу на стан здоров'я населення міста;
- втрата контролю за відстеженням рівня радіаційного забруднення міста, яке продовжує впливати на рівень захворюваності мешканців;
- погіршення якості води і водного режиму р. Жовта та водойм у межах міста через наявність наносів (ґрунту, гравійно-піщаної суміші, піску, дерев).

Загалом, інерційний характер розвитку ситуації в місті, у разі незатвердження Програми, призведе до підвищення соціальної напруженості, погіршенню й так незадовільної екологічної ситуації, збільшенню екологічних ризиків та загальному зниженні умов проживання для населення м. Жовті Води.

3 ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА СТАНУ ЙОГО ЗДОРОВ'Я НА ТЕРИТОРІЯХ, ЯКІ ЙМОВІРНО ЗАЗНАЮТЬ ВПЛИВУ (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ)

Програмою передбачено реалізацію заходів, які охоплюють територіальні межі міста Жовті Води, тому при розгляді стану довкілля на територіях, які ймовірно зазнають впливу доцільно розглядати саме це місто. Основні характеристики поточного стану довкілля м. Жовті Води, зазначені у розділі 2 даного Звіту.

У даному розділі також коротко аналізувались ймовірні наслідки для територій, де будуть проводитись заходи Програми. Більш детально опис можливих наслідків від реалізації заходів Програми проаналізовано у розділі 6 Звіту.

Заходи Державної цільової програми радіаційного і соціального захисту населення м. Жовті Води на 2013 – 2027 роки спрямовані на покращення соціальних умов, зниження радіаційного впливу на стан здоров'я населення та загалом збереження здоров'я мешканців міста.

Атмосфера

Найпоширенішими забруднювачами міста є :

- Пил 0,026 тис.т;
- Діоксид сірки 0,175 тис.т;
- Діоксид азоту 0,084 тис.т;
- Оксид вуглецю 0,128 тис.т.

Загальний обсяг викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря у 2020 році в місті Жовті Води від стаціонарних джерел склав 670,9 т, що на 26,6 т менше, ніж у 2019 році.

Відповідно до таблиці 2.2.3 спостерігається тенденція зменшення кількості викидів забруднюючих речовин стаціонарними джерелами, що може бути пов'язано із закриттям деяких підприємств, перерозподіл виробничих потужностей та робота підприємств на неповну потужність.

Найбільші підприємства – забруднювачі м. Жовті Води представлені на рисунку 3.1.

Також вагомий внесок у забруднення атмосферного повітря міста вносять хвостосховища ДП «СхідГЗК» та ТОВ «Восток - Руда».

Рисунок 3.1. Найбільші підприємства – забруднювачі м. Жовті Води

Аналізуючи завдання та заходи Програми, можна сказати, що під час реалізації окремих заходів буде залучатись спецтехніка, яка є пересувним джерелом викидів, тому можливий негативний вплив на стан атмосферного повітря, проте слід зазначити, що даний вплив є короткостроковим та не постійним і буде припинений після закінчення робіт.

До позитивного впливу на стан атмосферного повітря можна віднести створення та функціонування системи постійного моніторингу території міста, у тому числі стану навколишнього природного середовища, радіаційного, медико-біологічного стану. Даний захід дозволить якісно визначити рівень забруднення атмосферного повітря на певній території за певний проміжок часу та розробляти науково обґрунтовані рекомендації для прийняття управлінських рішень для запобігання негативним змінам.

Водні ресурси

Найбільшим водним об’єктом міста є р. Жовта.

Динаміка забору та скидання зворотних стічних вод у поверхневі водні об’єкти м. Жовті Води зображена на рисунку 3.2 та 3.3 відповідно.

Рисунок 3.2 Об’єм забраної води з природних джерел, млн.м^3

Рисунок 3.3 Об'єм скинутих зворотних вод у поверхневі водні об’єкти м. Жовті Води за 2015-2019 роки

Відповідно до графіків спостерігається тенденція до скорочення забору води з 6,626 млн.м^3 до 5,6215 млн.м^3. Така динаміка останніх років може бути пов’язана з коливаннями у роботі промислових підприємств, які є

основними споживачами води поряд з комунальною сферою громади, але загальна тенденція до зменшення пов'язана з переходом підприємств на замкнуті водозворотні цикли. З 2017 року спостерігається зменшення об'єму скинутих зворотних стічних вод.

Найбільшу частку у скиданні зворотних стічних вод є КП "Жовтоводський водоканал" ДОР, частка, якого становить 46% від загального об'єму скидів в місті. Проте, слід зазначити, що каналізаційні очисні споруди КП «Жовтоводський водоканал» ДОР» працюють ефективно і відповідно значного забруднення поверхневих водних об'єктів внаслідок діяльності не відбувається.

До основних факторів, що погіршують стан р. Жовта є: змив забруднюючих речовин зі зливовими водами під час опадів з урбанізованих територій.

Загалом, аналізуючи заходи Програми довготривалого негативного впливу від їх реалізації не передбачається, оскільки відсутні дії, які могли б спричинити збільшення об'єму скидання зворотних стічних вод та забруднити поверхневі водні об'єкти міста. Проте, слід зазначити, що можливий негативний вплив під час проведення робіт з розчищення русла р. Жовта та інших водойм міста внаслідок підвищення каламутності води та зменшення кормової бази для існуючого біорізноманіття. Даний вплив є тимчасовим та після завершення робіт припиниться.

Розчищення русла р. Жовта та водойм у межах міста збільшить її пропускну спроможність, позитивно вплине на гідрологічний режим і якість води у річці та загалом на санітарно – гігієнічний стан м. Жовті Води.

Земельні ресурси

Структура земельного фонду м. Жовті Води представлена на рисунку 3.4. Найбільше земельних ділянок міста знаходяться під міською забудовою – 1259,8247 га, під промисловими об'єктами – 1082,49 га та землі с/г призначення – 912,84 га.

У місті відзначається радіоактивне забруднення ґрунтів, наявні локальні ділянки з радіаційним фоном на рівні 40 - 500 мкр/год. (природний фон - 15 - 22 мкр/год), що викликано використанням радіоактивних матеріалів при будівництві доріг, житла, та інших споруд, а також наявністю на території міста хвостосховища «Щербаківська», де зберігаються відходи переробки на ГМЗ уранових руд. Також у місті є проблема завантаженості полігонів ТПВ та взагалі відсутня система поводження з негабаритними та будівельними відходами, відсутні контейнери та спецавтотранспорт для

збирання, зберігання та вивезення таких відходів, що викликає додатковий негативний вплив на грунти.

Рисунок 3.4 Структура земельного фонду м. Жовті Води

Серед заходів Програми є заходи, які безпосередньо спрямовані на покращення стану земельних ресурсів, а саме рекультивація порушених і забруднених земель, здійснення заходів протирадіаційного захисту, що дозволить дещо оздоровити радіаційний стан міста та знизити соціальну напругу.

Внаслідок реалізації Програми не передбачається змін у топографії або в характеристиках рельєфу, поява таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози, тому негативних наслідків від провадження заходів не спостерігатиметься.

Клімат

Клімат міста помірно - континентальний. Температура повітря по місяцях представлена у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 Характеристика температури повітря по місяцях у м. Жовті Води

Температура	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Jahr
Ø — Середня °C	−5,5	−4,1	0,8	9,4	16,0	19,6	21,3	20,6	15,4	8,4	2,5	−2,1	8,5
Ø — Денна максимальна °C	−2	−1	4	13	21	24	25	25	20	12	4	0	12
Ø — Нічна мінімальна °C	−7	−6	−1	5	11	15	16	15	11	5	1	−3	5
Ø — Середня кількість опадів mm	45	36	34	38	46	59	56	37	36	32	42	52	513
Відносна вологість повітря %	86	84	81	68	62	64	64	61	66	76	86	89	74

Відповідно до запланованих заходів Програми, можна сказати, що позитивних чи негативних змін від їх реалізації не передбачається. Загалом, у Програми відсутні промислові об'єкти та роботи, які пов'язані зі значними викидами парникових газів і є причиною зміну клімату та мікроклімату території. До єдиного джерела викидів парникових газів можна віднести спецтехніку, яка буде задіяна при виконанні ряду робіт, проте даний вплив є тимчасовим та незначним, тому не здатен викликати зміну клімату . Вплив від реалізації заходів на клімат нейтральний.

Природно – заповідний фонд та біорізноманіття

На території м. Жовті Води відсутні об'єкти природно – заповідного фонду. Серед заходів Програми відсутня діяльність спрямована на розвиток екомережі та рекреаційних зон, проте дані заходи наявні у Стратегії розвитку Жовтоводської міської територіальної громади Кам'янського району Дніпропетровської області на період до 2027 року.

Тимчасовий негативний вплив на біорізноманіття можливий під час розчищення русла р. Жовта та рекультивації земель. Проте дана діяльність у перспективі покращить стан екосистеми та сприятиме підвищенню біорізноманіття на території міста.

Відходи та радіаційне забруднення

Відходи. Основними видами відходів, які утворюються на території міста, являються відходи пластику, поліетилену, пластмаси, ПЕТ, паперу, скла, деревини, текстилю та інших (Рисунок 3.5). 51% відходів - це потенційний ресурс, який може бути використаний як вторинна сировина.

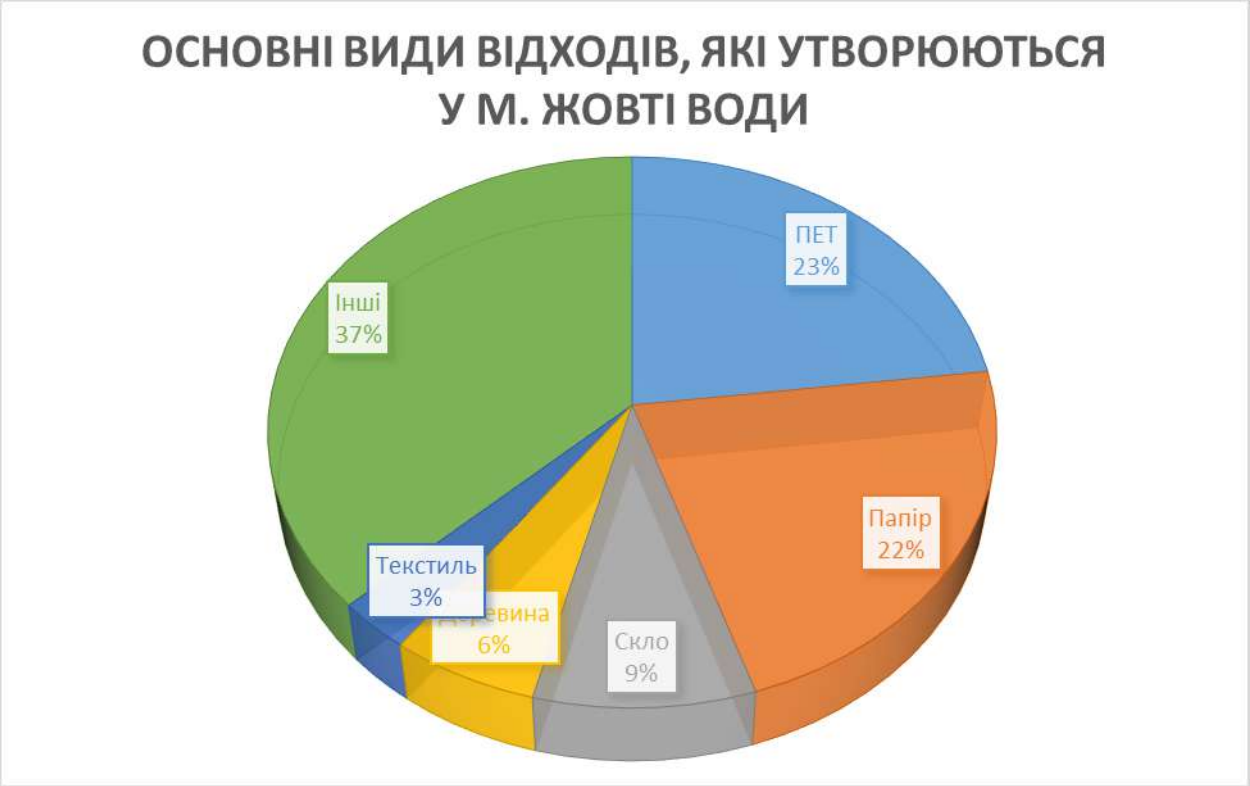

Рисунок 3.5 Основні види відходів, які утворюються у м. Жовті Води

Динаміка утворення ТПВ за 2016 – 2019 роки наведена у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 Динаміка утворення відходів по м. Жовті Води за 2016-2019 рік

Роки	Тверді побутові відходи		у т. ч. відходи I-III класів небезпеки	
	т	у % до попереднього року	т	у % до попереднього року
2016	4614	85	-	-
2017	4368	94	-	-
2018	4022	92	-	-
2019	3968	98	-	-

Відповідно до таблиці 3.2 спостерігається тенденція до зменшення обсягу ТПВ, проте одночасно з тим відсутність системи збору відходів I-IV класів небезпеки від населення міста призводить до того, що більшість з таких відходів потрапляють на полігон ТПВ та без відповідного поводження створюються небезпечні для навколишнього природного середовища умови.

Також у результаті діяльності підприємств міста утворюються промислові відходи. Такі відходи тимчасово накопичуються на підприємствах. Відповідно до вимог законодавства промислові відходи необхідно передавати організації, яка має ліцензію на поводження або

утилізацію зазначених відходів. В місті відсутні такі організації та загалом система поводження з промисловими відходами, що значно ускладнює процес правильного поводження з відходами.

Питання щодо ефективного поводження з відходами та їх переробки розглядаються у Стратегії розвитку Жовтоводської міської територіальної громади Кам'янського району Дніпропетровської області на період до 2027 року. Вищеназвана Стратегія спрямована на вирішення цього гострого питання міста та територіальної громади в цілому.

Радіаційне забруднення.

Місто Жовті Води є техногенно радіаційно забрудненим, радіаційний фон міста перевищує норми, встановлені Нормативами радіаційної безпеки України (далі - НРБУ-97). Це викликано декількома чинниками, а саме:

- Розташування населеного пункту на території уранової геопровінції з підвищеним природним фоном радіоактивності.
- зосередженість підприємства з видобутку та переробки уранових руд, "хвостосховища", до яких потрапляли відходи від збагачення урану;
- для планування та будівництва доріг, тротуарів та інших споруд у 50-60 роки використовувалась гірнича порода шахти, яка містила радіоактивні матеріали, що призвело до підвищення концентрації радону і дочірніх продуктів урану у спорудах та будовах.

За результатами обстежень встановлено перевищення концентрації об'ємної активності рівня радону^{222} у 336 приміщеннях, або 39,3% від загальної кількості обстежених приміщень (856), що є дуже високим показником.

На території м. Жовті Води радіаційна обстановка, в основному, стабільна і активність радону знаходиться на рівні 16-28 Бк м^3, проте в центрі міста є території з концентраціями радону в атмосфері, що перевищують нормативи США. Підвищені концентрації радону відзначені в районі розміщення гідрометалургійного заводу з переробки уранових руд і хвостосховища «КБЖ» на півночі і в районі чинного хвостосховища «Щ». В районі гідрометалургійного заводу активність радону-222 змінюється від 44 до 73 Бк м^3, в районі хвостосховища «Щ» від 45 до 55 Бк м^3.

Більш детальний опис досліджень радіаційного фону міста наведено у розділі 2.8 Звіту.

Програма спрямована на зниження радіаційного впливу та пов'язаних з ним шкідливих чинників на здоров'я населення, тому передбачено ряд заходів для досягнення даної цілі, а саме проведення будівельно-монтажних

робіт із створення системи постійного моніторингу території міста, у тому числі стану навколишнього природного середовища, радіаційного, медико-біологічного стану, проведення радіаційного обстеження на вміст радону та розроблення документації щодо протирадонового захисту приміщень житлових, адміністративних будівель і споруд, проведення комплексу робіт із реабілітації забрудненої території міста: рекультивація порушених і забруднених земель, здійснення заходів протирадіаційного захисту, здійснення протирадонових заходів. Вищеперераховані заходи тільки позитивно вплинуть на територію міста та його мешканців.

Здоров'я населення

З 1989 по 2021 рік по спостерігається поступове скорочення кількості населення міста за рахунок значно вищої смертності та міграції населення (Рисунок 3.5).

Високі показники смертності у порівнянні з обласними (м. Жовті Води - 1916,3 осіб на 100 тис. жителів міста, по містах області - 1703,2 на 100 тис. населення, по Дніпропетровській області - 1742,3 на 100 тис. населення) зумовлені насамперед, незадовільним екологічним станом міста, підвищеним радіаційним фоном, що викликає у свою чергу, високий показник захворюваності мешканців (Рисунок 3.6). Хвороби кровообігу та новоутворення, в т.ч. онкологічні захворювання є основними причинами смертності.

Рисунок 3.5 Зміна чисельності населення м. Жовті Води протягом 1959 – 2021 року

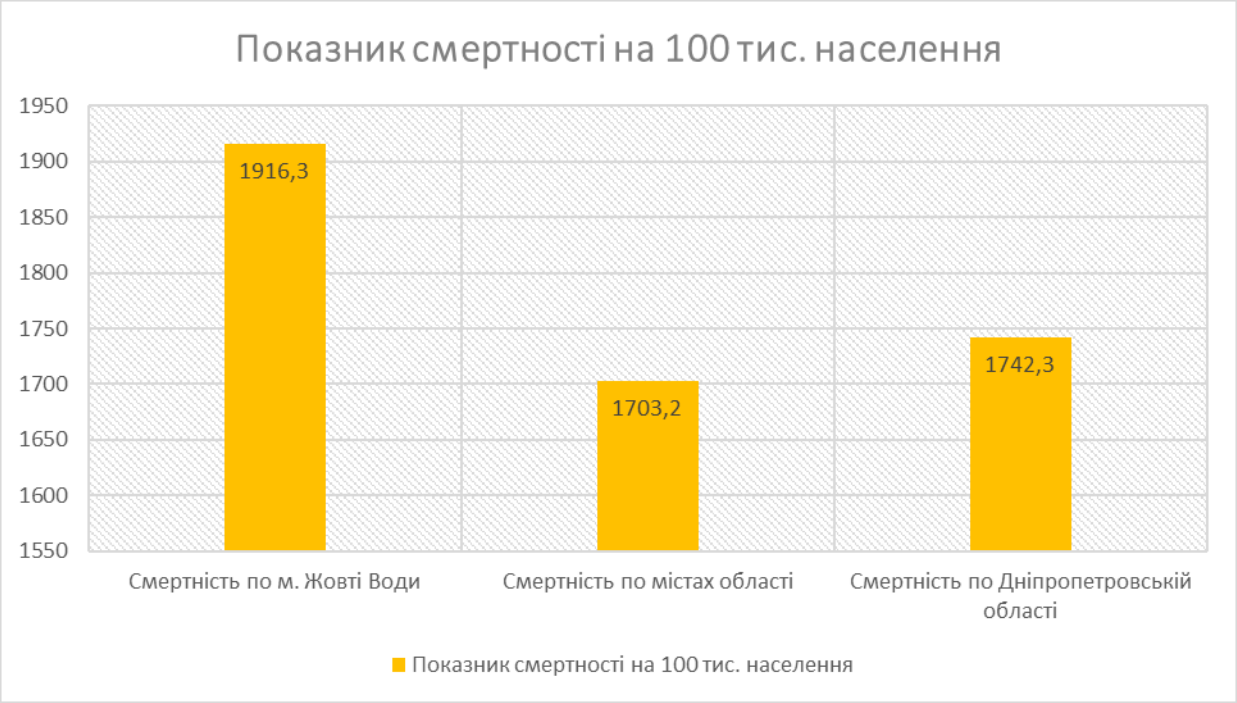

Рисунок 3.6 Показники смертності м. Жовті Води у порівнянні з обласними

Слід відмітити, що у місті відмічається високий рівень захворюваності у дітей першого року життя, які мають вроджені аномалії, що напряму пов'язано із техногенним забрудненням навколишнього середовища.

Заходи Програми спрямовані на зменшення впливу радіаційного забруднення на стан здоров'я населення шляхом проведення комплексу робіт із реабілітації забрудненої території міста: рекультивація порушених і забруднених земель, здійснення заходів протирадіаційного захисту та протирадонових заходів. Також передбачається виділення коштів на посилення соціального захисту населення, яке проживає на територіях з підвищеним радіаційним фоном шляхом відшкодування частини вартості харчування дітей, хворих, придбання медикаментів, оздоровлення дітей та санаторно – курортне лікування ветеранів праці. Окремо, слід відзначити, можливість придбання медичного обладнання та медикаментів для забезпечення комунального некомерційного підприємства «Жовтоводська міська лікарня», що дозволить більш якісно надавати медичні послуги мешканцям м. Жовті Води.

Реалізація даних заходів Програми матиме тільки позитивний характер для здоров'я населення, негативного впливу не передбачається.

4 ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, У ТОМУ ЧИСЛІ РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ЗОКРЕМА ЩОДО ТЕРИТОРІЙ З ПРИРОДООХОРОННИМ СТАТУСОМ (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ)

У даному розділі був проведений аналіз екологічних проблем області та додатково охарактеризований показник реалізації заходів Державної цільової програми радіаційного і соціального захисту населення м. Жовті Води на 2013-2022 роки, який відображає рівень вирішення окремих проблем міста на теперішній час.

До основних екологічних проблем м. Жовті Води відповідно до статистичної інформації та інформації, яка неведена у розділах 2 і 3 Звіту можна віднести:

- забруднення атмосферного повітря. Обсяг викидів від стаціонарних джерел у 2020 році становив 670,9 т. Найбільшими підприємствами – забруднювачами атмосферного повітря м. Жовті Води є: ДП «СхідГЗК», КП «Жовтоводськтепломережа» та КП «Жовтоводський водоканал» ДОР». Також на території міста наявні хвостосховища які є основними перешкодами в боротьбі за чисте повітря та деякі інші структури, вплив яких менш значний, це і транспорт, і котельні, і опалення за допомогою газу та печей для дров, що використовують люди у приватному секторі. Також важливою проблемою є зношеність газоочисного обладнання, яке встановлено на стаціонарних джерелах викидів підприємств. Дане газоочисне обладнання уловлює в основному тільки пил, у той час як найбільш шкідливі речовини – оксиди азоту, вуглецю, сірки, сполуки хлору та ін. викидаються в атмосферне повітря без очищення.

Інтенсивне забруднення атмосферного повітря викидами забруднюючих речовин є суттєвим фактором ризику виникнення та ускладнення перебігу у населення гострих та хронічних захворювань дихальних шляхів, бронхолегеневої системи, алергічних станів, тощо.

Доведено прямий зв'язок між інтенсивністю забруднення повітря і станом здоров'я, а також зростанням хронічних неспецифічних захворювань, зокрема таких, як атеросклероз, хвороби серця, рак легенів тощо. Забруднене повітря значно знижує імунітет.

Негативно впливає на стан здоров'я людини смог, що утворюється в повітрі міст в результаті фотохімічних реакцій забруднюючих речовин,

спричинених викидами підприємств та автотранспорту. Він спричиняє сльозотечу, різь в очах, сухий кашель, нудоту, головний біль, стискання в грудях, задишку, загальну слабкість, є причиною розладів функцій органів дихання.

Забруднення атмосферного повітря діоксидом сірки частіше призводить до виникнення таких захворювань, як хронічний і астматичний бронхіт, бронхіальна астма, емфізема легенів.

- відсутність системи постійного моніторингу території міста, у тому числі стану навколишнього природного середовища, радіаційного, медико-біологічного стану. Відповідно за 2013-2021 рік вдалося виконати лише 31,9% від запланованого об’єму робіт для створення системи постійного моніторингу території м. Жовті Води. Відсутність такої системи не дозволяє визначити рівень забруднення навколишнього середовища на певній території за певний проміжок часу та розробляти науково обґрунтовані рекомендації для прийняття управлінських рішень для запобігання негативним змінам.

Завдяки реалізації заходів Програми передбачається закінчити облаштування системи постійного моніторингу у м. Жовті Води до кінця 2027 року на 100%.

- радіоактивне забруднення повітряного басейну міста. У ході проведення радонової зйомки міста твердотільними детекторами для визначення об'ємної активності радону в повітрі було зафіксовано значення активності радону на рівні 16-28 Бк м^3, що перевищує норматив США згідно якого концентрація радону в повітрі не повинна перевищувати 18,5 Бк/м^3. Дані показники свідчать про наявність джерел радону та необхідність детального обстеження та моніторингу. Також підвищені концентрації радону відзначені в районі розміщення гідрометалургійного заводу з переробки уранових руд і хвостосховища «КБЖ» на півночі (від 44 до 73 Бк м^3) і в районі чинного хвостосховища «Щ» (від 45 до 55 Бк м^3).

Серед запланованих заходів Програми передбачається встановлення системи постійного моніторингу території міста, у тому числі стану навколишнього природного середовища, радіаційного, медико-біологічного стану, що дозволить систематично відстежувати радіаційне забруднення повітря у місті та вживати необхідних заходів для його мінімізації.

Виконання заходів не призведе до додаткового радіаційного забруднення повітря м. Жовті Води.

- радіоактивне забруднення ґрунтів та необхідність їх рекультивації. Використання радіоактивних матеріалів при будівництві доріг, житла, інших споруд призвело до утворення локальних аномалій, а саме ділянок з радіаційним фоном на рівні 40 - 500 мкр/год. Виявлено забруднення ґрунтів, такими радіонуклідами, як уран-238, радій-236, свинець-210 і полоній-210. У поверхневому шарі ґрунту концентрація урану-238 перевищує фонову в 2 - 7 разів, радію-226 - у 2 - 9, свинцю-210 - в 2 - 25, полонію-210 - в 2 - 17 разів.

У ході реалізації Державної цільової програми радіаційного і соціального захисту населення м. Жовті Води на 2013-2022 роки площа рекультивованих (дезактивованих) земель за період 2013-2021 року складає лише 0,318 га, при тому що необхідна площа рекультивації земель у місті становить 22,702 га. Дані показники свідчать про вкрай низький відсоток виконання даного заходу.

- радіоактивне забруднення приміщень у старому районі міста. З 2004 – 2011 роки під час обстеження житлових приміщень на вміст радону встановлено перевищення концентрації рівня радону у 493 приміщеннях, або 41,8% від загальної кількості обстежених приміщень (1181). Концентрація радону у повітрі більшості житлових приміщень міста Жовті Води перевищує граничні норми НРБУ–97, а у деяких оселях – більше, ніж у 8 разів.

У 2012 – 2013 роках обстеження житлових приміщень на вміст радону старої забудови міста зафіксувало перевищення концентрації об’ємної активності рівня радону[222] у 336 приміщеннях, або 39,3% від загальної кількості обстежених приміщень (856).

Загалом, протягом 2013 – 2021 року у 845 приміщеннях були проведені обстеження на вміст радону. Загальна площа житла, яке приведене у відповідність з Нормами радіаційної безпеки України (НРБУ-97) становить 3043,4 м^2, при запланованій площі у 6787,2 м^2. Захід виконаний менше, ніж на половину та потребує невідкладного виконання протягом 2023-2027 років.

- затоплення шахти ТОВ «Восток Руда» та можливе виникнення радіоекологічної надзвичайної ситуації. В даний час йде повне затоплення шахти, буде затоплений провал і почнуться зрушення і обвалення його бортів. Це свого часу торкнеться прилеглих житлових будинків. В колодязях, льохах, річці з'явиться вода з вмістом урану, який перевищує в десятки разів токсикологічні та радіологічні гігієнічні нормативи. Подальше затоплення загрожує для м. Жовті Води, і всього регіону Інгулецького басейну екологічною катастрофою.

Це досить гостра екологічна проблема для всього міста, яка потребує невідкладного та якісного вирішення.

- Велика кількість накопичених промислових відходів, відходів уранового виробництва та радіоактивних відходів. У місті накопичено близько 50 млн. тонн відходів, у тому числі 1,4 млн. тонн токсичних I - IV класів небезпеки. Відходи переробки на ГМЗ уранових руд зберігаються у хвостосховищі балки «Щербаківська».

- відсутність системи поводження з негабаритними та будівельними відходами. Відсутність ефективної системи поводження з ТПВ. Загалом у 2019 році у місті було утворено 3968 т ТПВ, 51% відходів це потенційний ресурс, який може бути використаний як вторинна сировина, проте через відсутність ефективної системи роздільного збору сміття у місті, дані відходи вивозяться на полігони ТПВ та створюють додаткове навантаження на них.

У місті відсутні контейнери та спецавтотранспорт для збирання, зберігання та вивезення таких відходів, відсутня система збору відходів I-IV класів небезпеки від населення міста та як наслідок призводить до того, що більшість з таких відходів потрапляють на полігон ТПВ та без відповідного поводження створюються небезпечні для навколишнього природного середовища умови.

- висока смертність, захворюваність серед населення та наявність вроджених аномалій у новонароджених у порівнянні з обласними показниками. Показники смертності у м. Жовті Води становлять 1916,3 осіб на 100 тис. жителів міста, у порівнянні по містах області дане число дорівнює 1703,2 на 100 тис. населення, по Дніпропетровській області - 1742,3 на 100 тис. населення.

Такий високий показник зумовлений незадовільним екологічним станом міста, підвищеним радіаційним фоном, що викликає у свою чергу, високий показник захворюваності мешканців, наявності онкозахворювань та вроджених аномалій у новонароджених.

Серед заходів Державної цільової програми радіаційного і соціального захисту населення м. Жовті Води на 2013-2022 роки наявні важелі для вирішення вищевказаної проблеми, проте протягом 2013-2021 року їх виконання неповне та потребує реалізації у період 2023 – 2027 років.

Деякі показники стану виконання запланованих заходів Державної цільової програми радіаційного і соціального захисту населення м. Жовті Води на 2013-2022 роки станом на 2021 рік представлені нижче:

- чисельність дітей дошкільного та шкільного віку, охоплених поліпшеним харчуванням становить 42852 осіб, при необхідних 72544 осіб;

- кількість путівок, придбаних для оздоровлення дітей за межами міста складає 571, при запланованих у 1318 одиниць;

- чисельність дітей дошкільного та шкільного віку, які отримали медикаменти та щеплення для профілактики захворюваності – 1589 дітей, планується усього 2789 дітей;

- чисельність жителів, які потребують пільгового зубопротезування становить 294 осіб, загалом планується усього 487 осіб;

- чисельність жителів, які потребують матеріальної допомоги на лікування та реабілітацію складає 2602 осіб, при загальній кількості 3287 осіб;

- кількість непрацездатних громадян, які отримали соціальні послуги підвищеної якості у комунальному закладі "Центр надання соціальних послуг" Жовтоводської міської ради протягом 2013-2021 років склали 1610 осіб, планується усього 4910 осіб;

- чисельність оздоровлених жителів у відділенні відновлювального лікування комунального некомерційного підприємства "Жовтоводська міська лікарня" до 2021 року складає 4115 осіб, заплановано усього 6700 осіб;

- кількість придбаного медичного обладнання для некомерційного підприємства "Жовтоводська міська лікарня" станом на 2021 рік становила 13 одиниць, при необхідних 18 од.

Аналізуючи вищевказані дані виникає необхідність у прийнятті Державної цільової програми радіаційного і соціального захисту населення м. Жовті Води на 2013-2027 роки та подальшу повну реалізацію представлених заходів протягом цього строку.

Прямо пов'язати ті чи інші наслідки для здоров'я населення з впливом конкретних заходів з реалізації Програми досить складно, оскільки вплив на здоров'я часто неспецифічний та носить опосередкований характер, характеризується наявністю часового проміжку між моментом виникнення та проявом наслідків. Проте, можна припустити, що реалізація заходів Програми покращить санітарно – гігієнічні умови для проживання населення, зменшить радіаційний вплив на них та сприятиме оздоровленню мешканців міста.

Відповідно до найгостріших екологічних проблем м. Жовті Води складено таблицю SWOT – аналізу з переліком сильних та слабких сторін, можливостей та загроз міста (Таблиця 4.1).

Таблиця 4.1 SWOT - аналіз найгостріших екологічних проблем м. Жовті Води

Сильні сторони	Слабкі сторони
1. Суспільне усвідомлення невідкладності вирішення екологічних проблем міста. 2. Наявність корисних копалин (залізної руди, рідкоземельних металів та інших). 3. Високий рівень технічної і наукової кваліфікації населення, включаючи наукоємні виробництва і науково-дослідні організації. 4. Оптимальні кліматичні умови для розвитку агропромисловості. 5. Наявність діючої Державної програми заходів щодо радіаційного та соціального захисту населення м. Жовті Води Дніпропетровської області та можливість її продовження. 6. Розробка, виготовлення та впровадження науково-промисловими підприємствами сучасних приладів з радіаційного контролю та систем автоматизованого радіоекологічного моніторингу навколишнього середовища. 7. Перехід підприємств на замкнуті водозворотні цикли. 8. Ефективна робота каналізаційних очисних споруд КП «Жовтоводський водоканал» ДОР». 9. Наявність полігону твердих побутових відходів. 10. Наявність паркових зон та високий відсоток озеленення території. 11. Зацікавленість влади міста у покращенні якості надання медичних послуг населенню та придбанні нового медичного обладнання.	1. Забруднення атмосферного повітря стаціонарними джерелами через зношеність газоочисного обладнання. 2. Відсутність системи постійного моніторингу території міста, у тому числі стану навколишнього природного середовища, радіаційного, медико-біологічного стану. 3. Радіоактивне забруднення повітряного басейну міста. 4. Радіоактивне забруднення ґрунтів та необхідність їх рекультивації. 5. Радіоактивне забруднення приміщень у старому районі міста. 6. Затоплення шахти ТОВ «Восток Руда» та можливе виникнення радіоекологічної надзвичайної ситуації. 7. Велика кількість накопичених промислових відходів, відходів уранового виробництва та радіоактивних відходів. 8. Відсутність системи поводження з негабаритними та будівельними відходами. Відсутність ефективної системи поводження з ТПВ. 9. Недостатня проінформованість серед населення щодо важливості роздільного збору сміття. 10. Висока смертність, захворюваність серед населення та наявність вроджених аномалій у новонароджених у порівнянні з обласними показниками. 11. Наявність на території міста хвостосховищ. 12. Наявність забруднюючих виробництв (ДП «СхідГЗК»). 13. Відсутність об’єктів ПЗФ у межах міста.

Можливості	Загрози
1. Встановлення системи постійного моніторингу території міста, у тому числі стану навколишнього природного середовища, радіаційного, медико-біологічного стану. 2. Можливість проведення комплексу робіт з реабілітації забрудненої території міста для зниження дозових навантажень на населення. 3. Приведення радіаційного фону в житлових, адміністративних будівлях і спорудах у відповідність з Нормами радіаційної безпеки України (НРБУ-97). 4. Покращення якості медичних послуг шляхом придбанням нового медичного обладнання, забезпеченням медикаментами та реконструкції деяких відділень лікарні. 5. Посилення соціального захисту населення, яке проживає на територіях з підвищеним радіаційним фоном. 6. Розвиток партнерської взаємодії влади, бізнесу та громадськості для покращення екологічного стану міста. 7. Запровадження системи роздільного збору ТПВ. 8. Можливість впровадження системи переробки твердих побутових відходів. 9. Отримання кредитів від міжнародних фінансових установ на виконання радіоекологічних програм. 10. Покращення екологічного стану міста шляхом реалізації заходів Державної цільової програми радіаційного та соціального захисту населення м. Жовті Води. 11. Встановлення сучасного газоочисного обладнання на стаціонарних джерелах забруднення атмосферного повітря.	1. Погіршення стану атмосферного повітря через забруднення стаціонарними джерелами внаслідок зношеності газоочисного обладнання. Забруднення повітряного басейну радоном. 2. Погіршення стану здоров'я та збільшення захворюваності населення внаслідок забруднення довкілля. 3. Збільшення кількості відходів та перевантаження діючих полігонів, внаслідок відсутності роздільного збирання сміття та системи його переробки. 4. Ймовірність радіаційного та хімічного забруднення р. Жовта внаслідок неконтрольованого затоплення шахти «ТОВ «Восток Руда»» та можливість виникнення радіоекологічної надзвичайної ситуації. 5. Відсутність контролю за станом забруднення території міста через незавершеність робіт із встановлення системи постійного моніторингу та неможливість володіння достовірною та оперативною інформацією про стан забруднення. 6. Можливе недофінансування Програми внаслідок воєнних дій на території України. 7. Виникнення гострої екологічної загрози пов'язаної із знаходженням у місті хвостосховища та загрозою вибуху внаслідок ведення боєвих дій. 8. Зміна клімату у разі підвищення кількості викидів парникових газів у атмосферне повітря міста від діючих підприємств та автотранспорту. 9. Зменшення біорізноманіття через забруднення території міста та нераціональне використання природних

	ресурсів.

SWOT-аналіз є дієвим інструментом для прийняття стратегічних, коротко- та довгострокових управлінських рішень щодо подальшого удосконалення ДДП з урахуванням регіональних особливостей. Виявлені при проведенні SWOT-аналізу слабкості, можливості і загрози можуть бути використані при прийнятті стратегічних, коротко- та довгострокових управлінських рішень.

При гіпотетичному «нульовому»— сценарії, якщо Програма не буде затверджена, подальший стабільний розвиток м. Жовті Води є проблематичним. Залишення радіаційного забруднення на існуючому рівні буде надалі впливати на здоров'я мешканців міста, провокувати високі показники смертності, захворюваності та вроджених аномалій у новонароджених. Даний варіант є неприпустимим та вимагає невідкладного вирішення.

Виникнення нових екологічних проблем, в тому числі ризики впливу на здоров'я населення в разі реалізації Програми не передбачається. Так само не передбачаються негативні впливи для територій з природоохоронним статусом.

5 ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗАПОБІГАННЯМ НЕГАТИВНОМУ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ВСТАНОВЛЕНІ НА МІЖНАРОДНОМУ, ДЕРЖАВНОМУ ТА ІНШИХ РІВНЯХ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, А ТАКОЖ ШЛЯХИ ВРАХУВАННЯ ТАКИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

В розділі висвітлюється інформація про різні стратегії, плани і програми, що діють на національному, регіональному та місцевому рівнях, які в тій чи іншій мірі визначають передумови для прийняття запланованих заходів та проектів в ДДП «Державна цільова програма радіаційного і соціального захисту населення м. Жовті Води на 2013 – 2027 роки».

Розділ ґрунтується на аналізі цілей документів державної політики у сфері охорони довкілля та здоров'я населення, які мають відношення до цілей розвитку на місцевому рівні та безпосередньо стосуються ДДП.

Результати аналізу визначають ступінь врахування вищезазначених цілей документів державної політики та їх впровадження в ДДП.

Проведений огляд відповідних цілей екологічної політики передбачає загальні орієнтири, на основі яких оцінюються цілі та заходи Програми.

Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища» (№ 1264-XII від 25.06.91, зі змінами) визначено, що до компетенції обласних державних адміністрацій у сфері охорони навколишнього природного середовища належить:

а) забезпечення реалізації державної політики у сфері заповідної справи, формування, збереження та використання екологічної мережі, здійснення управління та регулювання у сфері охорони і використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду України на відповідній території;

б) участь у проведенні моніторингу стану навколишнього природного середовища;

г) реалізація повноважень у сфері оцінки впливу на довкілля відповідно до законодавства про оцінку впливу на довкілля;

ґ) затвердження за поданням центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, для підприємств, установ і організацій лімітів використання природних ресурсів (крім природних ресурсів загальнодержавного значення), скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище (крім

скидів, що призводять до забруднення природних ресурсів загальнодержавного значення, навколишнього природного середовища за межами відповідної території);

д) видача дозволів на здійснення операцій у сфері поводження з відходами, викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами, спеціальне використання природних ресурсів відповідно до законодавства;

д-1) реалізація повноважень у сфері стратегічної екологічної оцінки відповідно до законодавства про стратегічну екологічну оцінку;

е) вирішення інших питань у сфері охорони навколишнього природного середовища відповідно до закону.

Засади екологічної політики України визначені Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» (№ 2697-УШ від 28.02.2019). Закон передбачає інтегрування екологічних вимог під час розроблення і затвердження документів державного планування, галузевого (секторального), регіонального та місцевого розвитку.

Відповідно до Указу Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року— (№ 722/2019 від 30.09.2019) має бути забезпечено дотримання Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року.

Основними міжнародними правовими документами щодо СЕО є Протокол про стратегічну екологічну оцінку (Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція Еспо), ратифікований Верховною Радою України (№ 562-УШ від 01.07.2015), та Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище, імплементація якої передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС. В Україні проведення СЕО регламентується Законом України «Про стратегічну екологічну оцінку»— (№ 2354-УШ від 20.03.2018).

Юридичні засади поводження з водними ресурсами визначаються Водним кодексом України (№213/95-ВР від 06.06.95) та іншими законодавчими актами, що були розроблені для забезпечення збереження, збалансованого й науково обґрунтованого використання та відновлення водних ресурсів, захисту водних ресурсів від забруднення, зараження й виснаження, запобігання та пом’якшення негативного впливу, покращення екологічного стану водних об’єктів і захисту прав водокористувачів.

Найголовнішими питаннями у сфері водопостачання та водовідведення є дозвіл на забір води із джерел водопостачання (дозвіл на спеціальне водокористування) і дозвіл на скидання очищених та неочищених стічних вод у навколишнє середовище.

Відповідно до внесених змін до ст. 49 Водного кодексу України дозвіл на спеціальне водокористування видається територіальними органами центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері розвитку водного господарства.

Інформація про видані дозволи на спеціальне водокористування суб'єктам господарювання розміщується на сайті Державного агентства водних ресурсів України (http://davr.gov.ua/mformaciya-pro-vidam-dozvoH-m-specialnevodokoristuva-nnya).

Основне чинне екологічне законодавство та норми у сфері користування водними ресурсами:

• постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку видачі дозволів на спеціальне водокористування» (№ 321 від 13.03.2002, зі змінами);

• постанова Кабінету Міністрів України «Про Порядок розроблення і затвердження нормативів гранично допустимого скидання забруднюючих речовин та перелік забруднюючих речовин, скидання яких нормується» (№ 1100 від 11.09.1996, зі змінами);

• постанова Кабінету Міністрів України «Про правовий режим зон санітарної охорони водних об'єктів» (№ 2024 від 18.12.1998, зі змінами).

Правове й інституційне регулювання та ключові екологічні вимоги в галузі охорони атмосферного повітря регулюються Законом України «Про охорону атмосферного повітря», Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища» та іншими нормативно-правовими актами. Основне чинне законодавство та норми у сфері захисту атмосферного повітря:

• постанова Кабінету Міністрів України «Про Порядок розроблення і затвердження нормативів граничнодопустимого рівня впливу фізичних та біологічних факторів стаціонарних джерел забруднення на стан атмосферного повітря» (№ 300 від 13.03.2002, зі змінами);

Документи загальнодержавного рівня, а також міжнародні угоди Стороною яких є Україна та якими встановлюються зобов'язання та заходи у сфері охорони довкілля та сталого використання природних ресурсів:

на загальнодержавному рівні:

- Національний план дій з охорони навколишнього природного середовища на період до 2025 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України 21.04.2021 № 443;

- Національний план дій щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням (розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.03.2016 № 271-р; постановою Кабінету Міністрів України від 04.12.2019 № 1065 термін виконання заходів НПД продовжено до 2025 року);

- Рішення Координаційної ради з питань боротьби з деградацією земель та опустелюванням, створеної згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 18.01.2017 № 20, зокрема стосовно схвалення представлених НААН добровільних національних завдань щодо досягнення нейтрального рівня деградації земель (далі - НРДЗ) за напрямом «Підтримання вмісту органічної речовини (гумусу) у грунтах»;

- План заходів щодо виконання Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року (розпорядження Кабінету Міністрів України від 06.12.2017 № 932-р);

- Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 695;

- Національна економічна стратегія, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 № 179;

- Цілі Сталого Розвитку, затверджені у 2015 році 70-ю сесією Генеральної асамблеї ООН (резолюція від 25.09.2015 70/1), серед іншого з урахуванням Указу Президента України від 30.09.2019 № 722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» та розпорядження Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 686-р «Питання збору даних для моніторингу реалізації цілей сталого розвитку» (далі — моніторинг ЦСР)

- Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року (розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 № 820);

- Національний план управління відходами до 2030 року (розпорядження Кабінету Міністрів України від 28.05.2019 № 195).

на міжнародному рівні:

- Директива № 2003/4/ЄС про доступ громадськості до екологічної інформації та про скасування Директиви № 90/313/ЄС;

- Директива № 2003/35/ЄС про забезпечення участі громадськості у підготовці окремих планів та програм, що стосуються навколишнього природного середовища;

- Директива № 2003/87/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 13 жовтня 2003 року про встановлення схеми торгівлі викидами парникових газів у рамках Співтовариства та внесення змін і доповнень до Директиви Ради 96/61/ЄС із змінами і доповненнями, внесеними Директивою 2004/101/ЄС;

- Директива № 2008/50/ЄС про якість атмосферного повітря та чистіше повітря для Європи;

- Рамкова директива № 2008/98/ЄС Європейського парламенту та Ради від 19 листопада 2008р. «Про відходи та скасування деяких Директив»;

- Директива Ради № 1999/31/ЄС від 26 квітня 1999 року «Про захоронення відходів»;

- Директива № 98/83/ЄС про якість води, призначеної для споживання людиною, зі змінами і доповненнями, внесеними Регламентом (ЄС) № 1882/2003 і Регламентом (ЄС) 596/2009;

- Директива № 2010/75/ЄС про промислові викиди;

- Конвенція про біологічне різноманіття, підписану від імені України 11 червня 1992 року у м. Ріо-де-Жанейро (Бразилія) і (ратифіковано Верховною радою України 29 листопада 1994 року);

- Конвенція про збереження мігруючих видів диких тварин (Закон про приєднання від 19.03.1999 № 535-XIV) та укладених в її рамках угод;

- Конвенція про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення головним чином як середовище існування водоплавних птахів (Рамсарська конвенція, м. Рамсар, Іран, 1971 рік).

Правові засади у сфері поводження з відходами забезпечуються Законом України «Про відходи» (№ 187/98-ВР від 05.03.1998) та іншими законодавчими актами, що були розроблені для регулювання діяльності з метою уникнення чи мінімізації утворення відходів, зберігання й поводження з ними, запобігання та зменшення негативних наслідків для довкілля і здоров’я людини від утворення, зберігання та поводження з відходами. Повноваження місцевих державних адміністрацій у сфері поводження з відходами визначаються статтею 20 Закону України «Про відходи».

В Україні сформовано інвестиційне законодавство, в якому, зокрема, значна увага приділяється необхідності дотримання екологічних норм в процесі інвестиційної діяльності. Так Законом України «Про інвестиційну діяльність» (№ 1560-XII від 18.09.1991) встановлюється заборона інвестування в об’єкти, створення і використання яких не відповідає вимогам санітарно-гігієнічних, радіаційних, екологічних, архітектурних та інших

норм, встановлених законодавством України (ст. 4). В разі порушення екологічних, санітарно- гігієнічних та архітектурних норм державний орган може прийняти рішення про зупинення або припинення інвестиційної діяльності (ст. 21). Також в ст. 8 зазначається, що інвестор зобов'язаний одержати висновок з оцінки впливу на довкілля у випадках та порядку, встановлених Законом України «Про оцінку впливу на довкілля» (№ 2059-УШ від 23.05.2017).

Відповідно до нормативно-правової бази України, проект Програми відповідає ряду зобов'язань:

1. Пріоритетність вимог екологічної безпеки, обов'язковість додержання екологічних стандартів, нормативів та лімітів використання природних ресурсів;

2. Проведення природоохоронних заходів, що гарантують екологічну безпеку середовища для життя і здоров'я людей, а також запобіжний характер заходів щодо охорони довкілля;

3. Проектне спрямування на збереження просторової та видової різноманітності і цілісності природних об'єктів і комплексів;

4. Вжиття заходів щодо зменшення обсягів викидів забруднюючих речовин і зменшення впливу фізичних факторів;

5. Здійснення інструментально-лабораторних вимірювань параметрів викидів забруднюючих речовин стаціонарних і пересувних джерел; недопущення експлуатації транспортних та інших пересувних засобів та установок, у викидах та скидах яких вміст забруднюючих речовин перевищує встановлені нормативи;

6. Використання отриманих висновків моніторингу й комплексу охоронних заходів для виконання можливостей факторів позитивного впливу на охорону довкілля;

7 формування динамічного урівноваженого стану довкілля, що забезпечуватиме екологічне, санітарно-безпечне середовище для життєдіяльності населення.

Шляхи реалізації зобов'язань міжнародного та державного рівнів у сфері охорони довкілля при розробці Програми та проведенні процедури СЕО передбачають:

- проведення громадського обговорення у процесі стратегічної екологічної оцінки проекту державного планування шляхом оприлюднення «Державної цільової програми радіаційного і соціального захисту населення м. Жовті Води на 2013 – 2027 роки», в тому числі розділу щодо охорони

навколишнього природного середовища (Звіт про стратегічну екологічну оцінку) на офіційному веб-сайті замовника – Департаменту економічного розвитку Дніпропетровської ОДА за посиланням: https://adm.dp.gov.ua/pro-oblast/ekologiya-pro-oblast/strategichna-ekologichna-ocinka/derzh-cil-prog-radiacijnogo-soczahistu-zhvody-2013-2027 з метою одержання та врахування зауважень та пропозицій громадськості (надання письмових зауважень, пропозицій, електронних звернень, проведення громадські слухань тощо). Усі зауваження і пропозиції до проекту документа державного планування та звіту про стратегічну екологічну оцінку, одержані протягом встановленого строку, підлягають обов'язковому розгляду замовником. За результатами розгляду замовник враховує одержані зауваження і пропозиції або мотивовано їх відхиляє. Пропозиції і зауваження, подані після встановленого строку, не розглядаються;

- про оприлюднення проекту документа державного планування та звіту про стратегічну екологічну оцінку громадськість повідомляє замовник. Повідомлення про оприлюднення «Державної цільової програми радіаційного і соціального захисту населення м. Жовті Води на 2013 – 2027 роки» та звіту про стратегічну екологічну оцінку публікується у друкованих засобах масової інформації, визначених замовником, та розміщується на офіційному веб-сайті замовника. Замовник забезпечує розміщення повідомлення та доступ до проекту документа державного планування і звіту про стратегічну екологічну оцінку протягом усього строку громадського обговорення. Строк громадського обговорення встановлюється замовником і не може становити менш як 30 днів з дня оприлюднення повідомлення;

- консультації з місцевими органами виконавчої влади з питань охорони навколишнього природного середовища та охорони здоров'я, а саме: з Департаментом охорони здоров'я та Департаментом екології та природних ресурсів Дніпропетровської облдержадміністрації шляхом подання документу державного планування, звіту про стратегічну екологічну оцінку та повідомлення про їх оприлюднення до вище зазначених органів. За результатами консультацій замовник готує довідку про консультації, в якій підсумовує отримані зауваження і пропозиції та зазначає, яким чином у документі державного планування та звіті про стратегічну екологічну оцінку враховані зауваження і пропозиції, подані відповідно до цієї статті, а також обґрунтовує обрання саме цього документа державного планування у тому вигляді, в якому він запропонований до затвердження, серед інших виправданих альтернатив, представлених до розгляду. До довідки додаються

отримані письмові зауваження і пропозиції. Довідка про консультації є публічною інформацією;

Засади екологічної політики України визначені Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року». Мета державної екологічної політики та її стратегічні цілі наведені на рисунку 5.1.

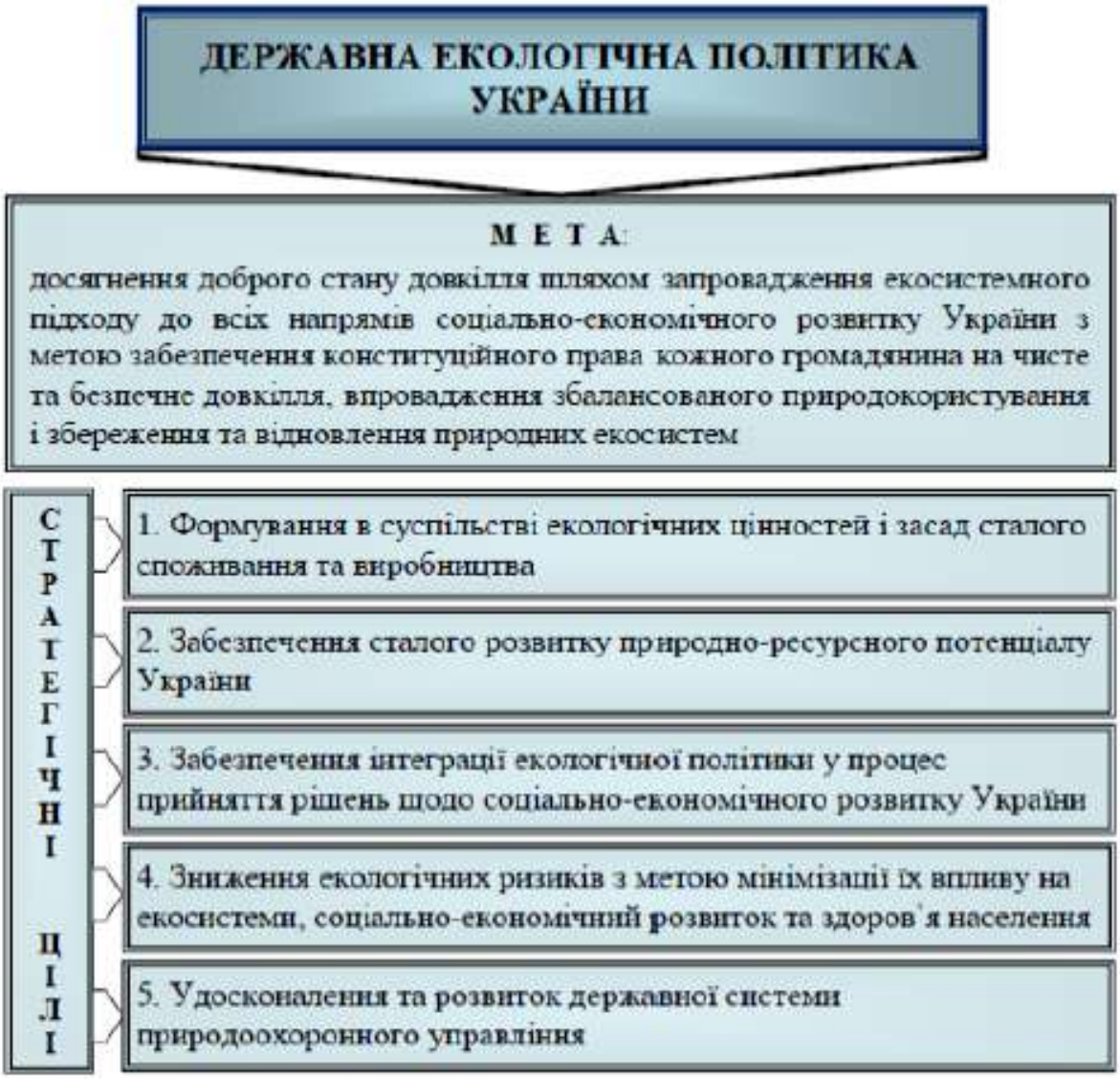

Рисунок 5.1 Мета та стратегічні цілі Державної екологічної політики України

Аналіз відповідності завдань «Державної цільової програми радіаційного і соціального захисту населення м. Жовті Води на 2013 – 2027 роки» стратегічним цілям державної екологічної політики України представлено в табл. 5.1.

Таблиця 5.1 Аналіз відповідності завдань Програми стратегічним цілям державної екологічної політики України

Завдання «Державної цільової програми радіаційного і соціального захисту населення м. Жовті Води на 2013 – 2027 роки»	Стратегічні цілі державної екологічної політики України				
	1. Формування у суспільстві екологічних цілей і засад сталого споживання та виробництва	2. Забезпечення сталого розвитку природно - ресурсного потенціалу України	3. Забезпечення інтеграції екологічної політики у процес прийняття рішень щодо соціально-екологічного розвитку України	4. Зниження екологічних ризиків з метою мінімізації їх впливу на екосистеми, соціально- економічний розвиток та здоров'я населення	5.Удосконалення та розвиток державної системи природо-охоронного управління
1. Створення та забезпечення функціонування системи постійного моніторингу території м. Жовті Води	x	x	+	+	+
2. Приведення радіаційного фону в житлових, адміністративних будівлях і спорудах у відповідність з Нормами радіаційної безпеки України (НРБУ-97)	x	x	+	+	+
3. Проведення комплексу робіт з реабілітації забрудненої території міста для зниження дозових навантажень на населення.	x	x	+	+	x
4 Посилення соціального захисту населення, яке проживає на територіях з підвищеним радіаційним фоном.	x	x	+	+	x
5. Приведення відділення функціональної діагностики та відділення відновлювального лікування комунального некомерційного підприємства "Жовтоводська міська лікарня" у відповідність із сучасними вимогами	x	x	x	x	x

6. Оздоровлення жителів міста у відділенні відновлювального лікування комунального некомерційного підприємства “Жовтоводська міська лікарня”	x	x	x	x	x
7. Забезпечення комунального некомерційного підприємства “Жовтоводська міська лікарня” медичним обладнанням і медикаментами для його повноцінного функціонування	x	x	x	x	x

* Для оцінки відповідності цілей виконувалась наступна методика:

«+/-» стратегічні цілі враховано/не враховано у напрямах Програми

«x» стратегічні цілі нейтральні по відношенню до напрямів Програми

Для вирішення екологічних проблем м. Жовті Води та відповідності документу державного планування екологічним вимогам, Програмою передбачено ряд заходів, а саме:

- коригування проєкту та проведення будівельно-монтажних робіт із створення системи постійного моніторингу території міста, у тому числі стану навколишнього природного середовища, радіаційного, медико-біологічного стану;
- проведення радіаційного обстеження на вміст радону та розроблення документації щодо протирадонового захисту приміщень житлових, адміністративних будівель і споруд;
- розроблення проектної документації і проведення комплексу робіт із реабілітації забрудненої території міста: рекультивація порушених і забруднених земель, здійснення заходів протирадіаційного захисту;
- здійснення протирадонових заходів (герметизація підвалів, створення якісної системи вентиляції тощо) щодо приведення понаднормативних концентрацій радону в житлових, адміністративних будівлях, спорудах у відповідність з Нормами радіаційної безпеки України (НРБУ - 97);
- розчищення русла р. Жовта та водойм у межах міста.

Інші заходи Програми відносяться до заходів соціального характеру та спрямовані на соціальний захист населення і покращення стану здоров'я мешканців міста.

Завдання Програми не суперечать та враховують стратегічні цілі Стратегії розвитку Жовтоводської міської територіальної громади Кам'янського району Дніпропетровської області на період до 2027 року. Реалізація заходів «Державної цільової програми радіаційного і соціального захисту населення м. Жовті Води на 2013 – 2027 роки» в комплексі зі «Стратегією розвитку Жовтоводської міської територіальної громади Кам'янського району Дніпропетровської області на період до 2027 року» дозволить покращити екологічний стан міста та громади в цілому.

Враховуючи результати аналізу можна зробити висновок, що Програма, відповідає цілям екологічної політики, встановлених національному та регіональному рівнях, враховує більшість з них і пропонує комплекс заходів, спрямованих на нормалізацію екологічної обстановки в м. Жовті Води.

6 ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ВТОРИННИХ, КУМУЛЯТИВНИХ, СИНЕРГІЧНИХ, КОРОТКО-, СЕРЕДНЬО- ТА ДОВГОСТРОКОВИХ (1, 3-5 ТА 10-15 РОКІВ ВІДПОВІДНО, А ЗА НЕОБХІДНОСТІ - 50-100 РОКІВ), ПОСТІЙНИХ І ТИМЧАСОВИХ, ПОЗИТИВНИХ І НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ

У цьому розділі представлені результати оцінки проектних рішень Програми з урахуванням пропозицій, прийнятих у відповідних розділах вищезазначеної документації. В процесі стратегічної екологічної оцінки був здійснений аналіз первинних наслідків від впливу на стан середовища існуючих об'єктів, та очікуваних вторинних наслідків від прогнозованого впливу реалізації проектних рішень – як на окремі компоненти навколишнього природного середовища, так і сукупний вплив.

За походженням екологічний вплив може бути первинним, тобто безпосередньо пов'язаним з впливом розміщення існуючих і проектних об'єктів на екосистему (забруднення атмосфери при будівництві та експлуатації) і вторинним, що є наслідком первинних змін в екосистемі (можливе збільшення бронхо - легеневих захворювань серед населення внаслідок забруднення атмосфери).

Первинний екологічний вплив від реалізації заходів, запропонованих Програмою на підставі проведеного аналізу у розділах 2 - 4 для населення, стану атмосферного середовища, водних ресурсів, ґрунтів, біорізноманіття та природоохоронних територій, оцінюється як прийнятний.

Відповідно, вторинний вплив вважається прийнятним на підставі відсутності первинного негативного впливу.

Під кумулятивним впливом розуміється сукупність впливів від реалізації планованої діяльності та інших, що існують або плануються в найближчому майбутньому видів антропогенної діяльності, які можуть призвести до значних негативних або позитивних впливів на навколишнє середовище або соціально- економічні умови. Кумулятивні ефекти можуть виникати з незначних за своїми окремими діями факторів, які впливають одночасно протягом тривалого періоду часу поступово накопичуючись, підсумовуючись можуть викликати значні наслідки. Акумуляція впливів відбувається в тому випадку, коли антропогенний вплив або інші фізичні або хімічні впливи на екосистему протягом часу перевершують її можливість їх асиміляції або трансформації.

При дотриманні та виконанні всіх передбачених заходів Програми, що відповідають діючим нормативним вимогам, можливість виникнення кумулятивного впливу який супроводжується негативними екологічними наслідками та понаднормативними викидами в атмосферне повітря забруднюючих речовин не передбачається. Детальна оцінка кумулятивного впливу буде можлива в процесі експлуатації існуючих та проектних об'єктів з урахуванням даних моніторингу навколишнього середовища та проведення відповідних розрахунків. Зокрема, змін клімату і мікроклімату в результаті планованої діяльності не очікується, оскільки в результаті експлуатації об'єктів та проведення робіт, згаданих у Програмі, відсутні значні виділення теплоти та парникових газів. Особливості кліматичних умов, які сприяють зростанню інтенсивності впливів планованої діяльності на навколишнє середовище, відсутні.

Синергічні наслідки - сумарний ефект, який формується, коли при взаємодії 2-х або більше факторів їх дія суттєво переважає дію кожного окремого компоненту. Синергічні наслідки для проектованої діяльності - не передбачаються. Це обґрунтовується тим, що Програмою не планується будівництво підприємств - забруднювачів, а групи сумації забруднюючих речовин не включають сполуки, які надходять до об'єктів середовища через вплив автотранспорту та діяльність об'єктів інфраструктури. При дотриманні та виконанні всіх передбачених заходів можливість виникнення синергічних наслідків, - мінімальна.

Як тимчасові наслідки розглядаються ті, що формуються під час проведення робіт з будівництва/реконструкції, як постійні - ті, що виникають після реалізації проекту по закінченню будівництва.

При проведенні будівельно-монтажних робіт, реконструкції, робіт з рекультивації порушених і забруднених земель, негативний вплив на складові довкілля згідно з аналізом ризиків, що описані у Розділі 4, матиме тимчасовий та локальний характер і розрахований виключно на період робіт.

Коротко- та середньострокові наслідки (1, 3-5,10 - 15 років), за результатами оцінки Програми наразі не передбачаються через відсутність у проаналізованих матеріалах відповідних технічних показників і часових параметрів.

До довгострокових наслідків відноситься закономірні зміни стану навколишнього природного середовища в часі, що склалися під впливом багаторічних фізико-географічних: ландшафтних, гідрологічних, кліматичних, сейсмічних, карстових умов, які можуть вплинути на стан

довкілля і здоров'я населення. Їх можливо відстежити і спрогнозувати лише при наявності великої вибірки статистичної чи моніторингової інформації. З метою оцінювання майбутніх наслідків реалізації Програми доцільно, щоб ця інформація надавала картину довгострокових тенденцій зміни стану довкілля в аналітичній частині проекту Програми, які спостерігалися в минулому. Це дасть можливість оцінити стан довкілля, здоров'я населення в майбутньому шляхом екстраполяції тенденції. Таким способом можна буде визначити прогнозні зміни стану довкілля. В даному випадку значного негативного впливу під час планованої стратегічної діяльності на довкілля та здоров'я населення не передбачається.

Постійні наслідки для довкілля існуючих і проектних об'єктів, наприклад, наслідки від рекультивації порушених і забруднених земель, розчищення русла р. Жовта - аналізуються в процесі проведення оцінки впливу на довкілля (ОВД).

Серед ключових наслідків реалізації Програми доцільно зробити наступні висновки щодо ймовірного впливу ДДП на довкілля.

Вплив на атмосферне повітря.

У Програмі наявна низка Заходів під час яких буде використовуватись спецтехніка, а саме: проведення будівельно-монтажних робіт із створення системи постійного моніторингу території міста, рекультивація порушених і забруднених земель та розчищення русла р. Жовта і водойм у межах міста. Негативний вплив на атмосферне повітря здійснюватиметься за рахунок роботи двигунів транспортних засобів, задіяних в процесах виконання заходів Програми в атмосферне повітря надходитимуть азоту оксид, вуглецю оксид, діоксид сірки, сажа, пил. В цілому вплив цих факторів тимчасовий і розрахований виключно на період виконання даних робіт.

Програмою не передбачається будівництво промислових об'єктів зі значними викидами забруднюючих речовин у атмосферне повітря.

До позитивного впливу від реалізації Заходів Програми можна віднести створення системи постійного моніторингу території міста, у тому числі стану навколишнього природного середовища, радіаційного, медико-біологічного стану. Очікуваними результатами даного заходу є володіння достовірною та оперативною інформацією про стан забруднення атмосферного повітря міста, розроблення науково обґрунтованих рекомендацій для прийняття управлінських рішень для запобігання негативним змінам та інформування населення про якість атмосферного повітря.

Вплив на клімат.

Програмою не передбачається будівництво промислових об’єктів зі значними викидами парникових газів у атмосферне повітря м. Жовті Води, які є причиною зміни клімату. Під час реалізації ряду Заходів, у яких застосовується спецтехніка, від роботи ДВЗ у атмосферне повітря буде надходити CO_2, який відноситься до парникових газів, проте даний вплив є тимчасовим, короткостроковим та не здатним викликати зміну клімату міста чи мікроклімату окремої території.

Вплив на водні ресурси.

У Програмі наявний захід безпосередньо пов’язаний із водними ресурсами, а саме розчищення русла р. Жовта та водойм у межах міста. Даний захід має як негативний так і позитивний вплив на водні ресурси.

Негативний вплив буде спостерігатись:

- за рахунок скидання води в русло річки вниз за течією під час спорожнення водних об'єктів можна спричинити втрату прозорості та підвищення рівня каламутності води вниз за течією;

- зміна гідрологічних параметрів водотоку, в тому числі зміна рівню води, швидкості течії ізолювання окремих ділянок річки;

- механічне порушення структури дна, що викликає руйнування сформованих біотопів, призводить до втрати нерестовищ, загибелі заростей вищої водної рослинності і бентоценозів на відповідній площі;

- збільшення у воді концентрації завислих речовин, які знижують біологічну активність водної системи в цілому;

- осаджування скаламучених зважених частинок на дно річки нижче за течією призводить до зменшення кількості донної спільноти;

- зміна хімічних характеристик середовища проживання, при попаданні і розчиненні у воді похованих в донному грунті і звільнених при його розробці хімічних речовин.

Вплив на довкілля під час виконання робіт з розчищення річки буде мати короткостроковий тимчасовий характер.

Позитивними наслідками розчищення русла р. Жовта є:

- збільшення пропускної спроможності річки;

- зниження гідравлічного навантаження на береги річки, які зазнають інтенсивної ерозії;

- відновлення природного стану русла;

- поліпшення умов існування водних живих організмів.

Програма не передбачає Заходів, пов'язаних із збільшенням скидання зворотних стічних вод чи забруднення поверхневих водних об'єктів.

Загалом, вплив від реалізації заходу ДДП сприятиме покращенню гідрологічного режиму, якості води у річці та санітарно – гігієнічного стану м. Жовті Води.

Вплив на земельні ресурси та грунти.

Оскільки, на території м. Жовті Води наявні радіоактивно забруднені грунти, тому, розроблення проектної документації і проведення комплексу робіт із реабілітації забрудненої території міста: рекультивація порушених і забруднених земель, здійснення заходів протирадіаційного захисту, як один із заходів Програми дозволить зменшити радіаційну забрудненість території міста та покращити екологічну обстановку у населеному пункті.

Реалізація запланованих заходів не призведе до додаткового радіоактивного забруднення грунтів, а дотримання вимог проекту рекультивація та правил експлуатації спецтехніки під час проведення робіт з рекультивації забезпечить попередження аварійних ситуацій та виникнення негативного впливу.

Отже, реалізації Заходів Програми матиме тільки позитивний вплив на земельні ресурси та місто в цілому.

Вплив на здоров'я населення.

Метою Програми є забезпечення захисту мешканців м. Жовті Води від радіаційного впливу та пов'язаних з ним шкідливих чинників, поліпшення соціального захисту населення, а також збереження здоров'я населення міста, тому заплановано ряд завдань для досягнення даних цілей, а саме:

- приведення радіаційного фону в житлових, адміністративних будівлях і спорудах у відповідність з Нормами радіаційної безпеки України (НРБУ-97)
- проведення комплексу робіт з реабілітації забрудненої території міста для зниження дозових навантажень на населення;
- посилення соціального захисту населення, яке проживає на територіях з підвищеним радіаційним фоном;
- оздоровлення жителів міста у відділенні відновлювального лікування комунального некомерційного підприємства "Жовтоводська міська лікарня"

Також передбачається придбання медичного обладнання і медикаментів для забезпечення комунального некомерційного підприємства "Жовтоводська міська лікарня", що у свою чергу, покращить якість надання медичних послуг мешканцям міста.

У ході реалізації заходів прогнозується тільки позитивний вплив на здоров'я населення, який допоможе знизити соціальну напруженість у місті та підвищити комфортність умов для проживання мешканцям.

Вплив на біорізноманіття та природно – заповідний фонд.

Можливий негативний вплив у ході проведення рекультивації земель та розчищенні русла річки Жовта і водойм у межах міста, який зумовлений шумовим навантаженням від роботи спецтехніки на фауну ділянок, де будуть проводитись роботи. Даний вплив є тимчасовим та короткостроковим і після завершення робіт припиниться. Заходи із мінімізації даних впливів представлені у розділі 7 Звіту.

Позитивними наслідками проведення вищеперерахованих робіт є покращення умов існування біорізноманіття та можливе збільшення його чисельності.

Оскільки, на території м. Жовті Води відсутні об'єкти ПЗФ вплив на них під час реалізації заходів Програми є неможливим.

Вплив на радіаційний фон міста.

У Програмі є ряд заходів, які сприятимуть зниженню радіаційної забрудненості міста, а саме:

- проведення радіаційного обстеження на вміст радону та розроблення документації щодо протирадонового захисту приміщень житлових, адміністративних будівель і споруд;

- здійснення протирадонових заходів (герметизація підвалів, створення якісної системи вентиляції тощо) щодо приведення понаднормативних концентрацій радону в житлових, адміністративних будівлях, спорудах у відповідність з Нормами радіаційної безпеки України (НРБУ - 97);

- розроблення проектної документації і проведення комплексу робіт із реабілітації забрудненої території міста: рекультивація порушених і забруднених земель, здійснення заходів протирадіаційного захисту.

Дані заходи забезпечать зменшення радіаційного забруднення у приміщеннях, навколишньому природному середовищі, а встановлення системи постійного моніторингу забезпечить фіксацію радіаційного фону у місті за певний проміжок часу та прийняття управлінських рішень для його зменшення.

Загалом, прогнозується зменшення радіаційного забруднення міста унаслідок проведення ряду заходів, передбачених Програмою. Чинників, які б підвищили радіаційний фон м. Жовті Води внаслідок реалізації ДДП не виявлено.

Відходи.

Під час реалізації заходів Програми, а саме: влаштування системи постійного моніторингу у місті; рекультивація порушених і забруднених земель; розчищення русла р. Жовта та водойм у межах міста; реконструкція відділення функціональної діагностики та відновлювального лікування можливе утворення відходів. Дані відходи будуть передаватись спеціалізованим підприємствам для їх утилізації. Забруднення навколишнього середовища відходами не передбачається.

Вплив на культурну спадщину.

Програмою не передбачається знищення чи перенесення об'єктів чи територій культурної спадщини, тому вплив на культурну спадщину – відсутній.

Екологічне управління, моніторинг. Програма не передбачає послаблення правових і економічних механізмів контролю в сфері екологічної безпеки, натомість передбачено впровадження заходів для покращення радіаційного стану міста та здоров'я його мешканців.

Кумулятивний вплив. Ймовірність того, що реалізація Програми призведе до таких можливих впливів на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності матимуть значний сумарний (кумулятивний) вплив на довкілля, відсутня.

Транскордонний вплив під час реалізації заходів Програми не передбачається.

Таким чином, передбачені Програмою природоохоронні заходи спрямовані на усунення екологічних проблем міста та запобігання ризикам для здоров'я населення, при їх реалізації можливі прояви негативних впливів на довкілля. З метою запобігання імовірним супутнім негативним наслідкам здійснення окремих заходів, у процесі їх подальшої конкретизації, обґрунтування та проектування має бути проведена оцінка впливу на навколишнє середовище, включаючи проведення процедури ОВД для тих з них, для яких це передбачено за законом.

Ймовірні наслідки для довкілля від реалізації Програми зведені в таблиці 6.1.

Таблиця 6.1 Оцінка ймовірних наслідків для довкілля від реалізації Програми відповідно до контрольного переліку

Чи може реалізація Програми спричинити:	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації
	Так	Ймовірно	Ні	
Повітря				
1. Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел?			•	
2. Збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел?	•			
3. Погіршення якості атмосферного повітря?		•		
4. Появу джерел неприємних запахів?		•		
5. Зміни повітряних потоків, вологості, температури або ж будь-які локальні чи регіональні зміни клімату?			•	
Водні ресурси				
6. Збільшення обсягів скидів у поверхневі води?			•	
7. Будь-які зміни якості поверхневих вод (зокрема таких показників, як температура, розчинений кисень, прозорість, але не обмежуючись ними)?	•			+
8. Збільшення скидання шахтних і кар'єрних вод у водні об'єкти?			•	
9. Значне зменшення кількості вод, що використовуються для водопостачання населенню?			•	
10. Збільшення навантаження на каналізаційні системи та погіршення якості очистки стічних вод?			•	
11. Появу загроз для людей і матеріальних об'єктів, пов'язаних з водою (зокрема таких, як паводки або підтоплення)?			•	
12. Зміни напрямів і швидкості течії поверхневих вод або зміни обсягів води будь-якого поверхневого водного об'єкту?	•			+
13. Порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону?		•		+
14. Зміни напряму або швидкості потоків підземних вод?			•	
15. Зміни обсягів підземних вод (шляхом відбору чи скидів або ж шляхом порушення водоносних			•	
16. Забруднення підземних водоносних горизонтів?			•	
Відходи				
17. Збільшення кількості утворюваних твердих побутових відходів?		•		
18. Збільшення кількості утворюваних чи накопичених промислових відходів IV класу небезпеки?		•		+

19. Збільшення кількості відходів І-Ш класу небезпеки			•	
20. Спорудження еколого-небезпечних об'єктів			•	
21. Утворення або накопичення радіоактивних відходів	•			+
Земельні ресурси				
22. Порушення, переміщення, ущільнення ґрунтового шару?	•			+
23. Будь-яке посилення вітрової або водної ерозії			•	
24. Зміни в топографії або в характеристиках рельєфу?			•	
25. Появу таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози через нестабільність літогенної основи або зміни геологічної			•	
26. Суттєві зміни в структурі земельного фонду, чинній або планованій практиці використання земель?		•		+
27. Виникнення конфліктів між ухваленими цілями			•	
Біорізноманіття				
28. Негативний вплив на об'єкти природно-заповідного фонду (зменшення площ, початок небезпечної діяльності у безпосередній близькості або на їх території тощо)?			•	
29. Зміни у кількості видів рослин або тварин, їхній чисельності або територіальному представництві?		•		+
30. Збільшення площ зернових культур або сільськогосподарських угідь в цілому?		•		
31. Порушення або деградацію середовищ існування диких видів тварин?			•	
Рекреаційні зони та культурна спадщина				
32. Будь-який вплив на кількість і якість наявних рекреаційних можливостей?			•	
33. Будь-який вплив на наявні об'єкти історико-культурної спадщини?			•	
34. Інші негативні впливи на естетичні показники об'єктів довкілля (перепони для публічного огляду мальовничих краєвидів, появу естетично неприйнятних місць, руйнування пам'ятників природи тощо)?			•	
Населення та інфраструктура				
35. Зміни в локалізації, розміщенні, щільності та зростанні кількості населення будь-якої території?			•	+
36. Вплив на нинішній стан забезпечення житлом або виникнення нових потреб у житлі?			•	
37. Суттєвий вплив на нинішню транспортну систему? Зміни в структурі транспортних потоків?			•	
38. Необхідність будівництва нових об'єктів для забезпечення транспортних сполучень?			•	

39. Потреби в нових або суттєвий вплив на наявні комунальні послуги?			•	
40. Появу будь-яких реальних або потенційних загроз для здоров'я людей?			•	+
Екологічне управління та моніторинг				
41. Послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки?			•	+
42. Погіршення екологічного моніторингу?			•	+
43. Усунення наявних механізмів впливу органів місцевого самоврядування на процеси техногенного навантаження?			•	
44. Стимулювання розвитку екологічно небезпечних галузей виробництва?			•	+
Інше				
45 Підвищення рівня використання будь-якого виду природних ресурсів?		•		+
46 Суттєве вилучення будь-якого невідновного ресурсу?			•	
47 Збільшення споживання значних обсягів палива або енергії?			•	
48 Суттєве порушення якості природного середовища?			•	+
49. Появу можливостей досягнення короткотермінових цілей, які ускладнюватимуть досягнення довготривалих цілей у майбутньому?		•		
50. Такі впливи на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності викличуть значний негативний екологічний ефект, що матиме значний негативний прямий або опосередкований вплив на добробут людей?			•	

При прийнятті щорічних управлінських рішень щодо конкретизації та впровадження окремих заходів Програми мають бути враховані коротко-, середньо- та довгострокові, постійні і тимчасові, позитивні та негативні наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, що досягається за рахунок наукового опрацювання технічних та організаційних рішень щодо охорони довкілля та управління екологічною діяльністю, організацією, за необхідності, процедури оцінки впливу на довкілля у відповідності до Закону.

7 ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

У цілому Програма не передбачає заходів, які б мали значний негативний довготривалий вплив на довкілля. Заходи для запобігання, зменшення й пом'якшення негативних наслідків виконання Програми (таблиця 7.1.) ґрунтуються на впливах, оцінених у розділі 6 звіту, та міжнародному досвіді діяльності в подібних умовах. Однак, такі заходи – це загальні рекомендації щодо усунення негативних наслідків, тоді як детальні заходи повинні розглядатися в кожному конкретному випадку під час реалізації шляхів досягнення визначених пріоритетів, а також у процесі надання екологічних дозволів, проведенні оцінки впливу на довкілля планованої діяльності.

Таблиця 7.1 Заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування

Складова довкілля	Причина виникнення негативного впливу	Заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання заходу Програми
Атмосферне повітря	Робота двигунів внутрішнього згорання (ДВЗ) спецтехніки під час проведення будівельно-монтажних робіт із створення системи постійного моніторингу території міста, рекультивації порушених і забруднених земель і розчищенні русла р. Жовта та водойм у межах міста та як наслідок забруднення атмосферного повітря	- Використання на автотранспорті спеціальних моторних мастил, присадок до них і палива, модифікаторів кінематичних вузлів автомобілів, упровадження каталітичних перетворювачів палива та ін., що призведе до зменшення витрат пального, зменшення викидів забруднюючих речовин та збільшення моторесурсів двигунів - дотримання діючих норм законодавства під час проведення будівельних та монтажних робіт
Водні ресурси	Негативний вплив на водні біоресурси під час розчищення р. Жовта та інших водойм міста	Для мінімізації впливу на водні ресурси будуть застосовуватись наступні обмеження: - проводити роботи у меженний період; - при проведенні інженерних робіт

		забезпечити збереження водного об'єкта в частині охорони вод від забруднення, засмічення; - передбачити раціональне складування донних відкладень, які утворюватимуться внаслідок реалізації заходів з очищення річки; - забезпечити максимальне збереження існуючого рельєфу відповідно до природних ухилів; - не допускати порушення берегової лінії; - роботи з розчищення проводити виключно в межах, визначених проектом; - провести процедуру ОВД відповідно до ЗУ «Про оцінку впливу на довкілля»; - заборона на проведення робіт та заходів, які є джерелами підвищеного шуму та неспокою, в період масового розмноження диких тварин з 1 квітня до 15 червня; у нерестовий період та в період нагулу молоді риб; - здійснення розрахунків збитків заподіяних водним біоресурсам внаслідок розчищення річки в зоні технічної каламутності та в зоні осадження каламутності вниз за течією та передбачити їх компенсацію; - заборона миття машин і механізмів у місцях, з яких стічні води можуть потрапити в магістральну, розподільчу, скидну мережу, річки та водойми
Грунти	Можливий негативний вплив у ході проведення робіт з рекультивації земель у разі: - недотримання вимог проекту рекультивації; - виникнення аварійних ситуацій;	Для попередження виникнення негативних наслідків у ході проведення робіт з рекультивації будуть: - розробка проектів рекультивації здійснюватиметься на основі діючих екологічних, санітарно-гігієнічних,

	- пролиття паливно – мастильних матеріалів (ПММ) під час роботи спецтехніки	будівельних, водогосподарських, лісогосподарських і інших нормативів і стандартів з урахуванням регіональних природно-кліматичних умов і місця розташування порушеної ділянки; - обов'язкове дотримання вимог та етапів, вказаних у проекті рекультивації; - будівельні машини та механізми тільки в справному стані, без витоків палива та масла, у разі випадкового розлиття ПММ терміново проводити засипання піском забруднених ділянок грунту з наступною його передачею на знешкодження
Біорізноманіття	Негативний вплив у ході проведення рекультивації земель та розчищенні річки Жовта	Для зниження впливу на водні біоресурси під час розчищення р. Жовта роботи не будуть проводити з 1 квітня до 15 червня (в період масового розмноження диких тварин) та у нерестовий період та в період нагулу молоді риб. Для зменшення впливу на фауну, яка мешкає навколо земельних ділянок, де буде проводитись рекультивація роботи не будуть здійснювати з 1 квітня до 15 червня (в період масового розмноження диких тварин).
Відходи	Під час проведення будівельно-монтажних робіт із створення системи постійного моніторингу території міста, рекультивації порушених і забруднених земель і розчищенні русла р. Жовта та водойм у межах міста можливе утворення відходів (шини, машинні фільтри, будівельне сміття і тд).	Для мінімізації впливу від утворення відходів необхідно: - забезпечити контроль та дотримання вимог діючого законодавства під час проведення будівельних та монтажних робіт для попередження загрози складування будівельного сміття на проєктних ділянках, скидання їх у непризначених місцях тощо; - вирішення питання щодо роздільного збору відходів, а саме: контейнерів для збирання ТПВ та

		роздільного збирання ТПВ

Вищеперераховані негативні впливи є короткостроковими та тимчасовими і після завершення робіт припиняться. Аналізуючи Завдання Програми, довгострокового негативного впливу від реалізації Заходів не прогнозується.

Нижче додатково запропоновані доцільні та досяжні заходи (ДДЗ), які передбачається вжити на етапах реалізації Програми.

Узагальнений перелік заходів, які передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків у досягненні стратегічних цілей та завдань Програми:

1. Доопрацювання і експертне вдосконалення системи реалізації заходів та проектів Програми.

2. Організація і впровадження ефективної системи постійного моніторингу фактичного впливу на довкілля реалізації заходів та проектів Програми, включаючи добір кваліфікованих експертів, формування зворотного зв'язку та здійснення процедур можливого коригування чи внесення змін до проектів за даними моніторингу складових стану довкілля.

3. Забезпечення системи постійного моніторингу необхідними технічними засобами (аналітичні приладові комплекси та регіональні мережі їх розміщення на території області) і комп'ютерною технікою та ліцензованим програмним забезпеченням, а також – стандартизованими методиками вимірювань стану довкілля і обчислення та узагальнення результатів вимірювань складових стану довкілля.

4. Формування системи інформування громадськості та організації ефективних форм громадського обговорення щодо запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків впливу на складові довкілля у процесі виконання заходів та проектів Програми, у т.ч. на основі даних моніторингу та з формуванням пропозицій і рекомендацій громадськості.

На всіх етапах реалізації Програми заплановані рішення будуть здійснюватися у відповідності з нормами і правилами охорони навколишнього середовища і вимог екологічної безпеки, в тому числі згідно вимог Законів України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про охорону атмосферного повітря», «Про охорону земель» тощо.

8 ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ, ОПИС СПОСОБУ, В ЯКИЙ ЗДІЙСНЮВАЛАСЯ СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА, У ТОМУ ЧИСЛІ БУДЬ-ЯКІ УСКЛАДНЕННЯ (НЕДОСТАТНІСТЬ ІНФОРМАЦІЇ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ТАКОЇ ОЦІНКИ)

Державна цільова програма радіаційного і соціального захисту населення м. Жовті Води на 2013 – 2027 роки розроблена на довгостроковий період.

У Програмі визначено основні завдання, які полягають у поліпшенні соціального і радіаційного захисту населення м. Жовті Води та заходи для їх реалізації.

У процесі складання СЕО Програми доцільно розглядати дві альтернативи, а саме:

Альтернатива 1: Прийняття проекту Програми із виконанням передбачених заходів.

Альтернатива 2: «Нульовий сценарій» - тобто опис, прогнозування та оцінка ситуації у випадку незатвердження або не реалізації зазначеного документа державного планування. Цей сценарій може розумітися, як продовження поточних несприятливих тенденцій щодо екологічного, соціального та радіаційного стану території м. Жовті Води.

Територіальні альтернативи Звітом про СЕО не розглядаються, так як обрані проєктні завдання та заходи, спрямовані на реалізацію визначених пріоритетів Програми для конкретного міста - Жовті Води.

Наслідки від прийняття альтернативи 1.

Державна цільова програма радіаційного і соціального захисту населення м. Жовті Води на 2013 – 2027 роки спрямована на поліпшення соціальних умов для населення, їх захист від радіаційного впливу та загалом збереження здоров’я мешканців міста.

Оскільки, радіаційна забрудненість міста продовжує впливати на рівень захворюваності мешканців міста, первинного виходу населення міста у працездатному віці на інвалідність, вроджених аномалій у дітей та перевищення даних показників у порівнянні з обласними, Програмою передбачається виконання ряду заходів спрямованих на мінімізацію даних проблем. Також передбачається створення та забезпечення функціонування системи постійного моніторингу території м. Жовті Води, яка дозволить оперативно отримувати інформацію про стан довкілля міста та попереджувати можливі негативні впливи на нього. Гострою екологічною

проблемою міста є радіаційне забруднення, яке завдяки виконанню комплексу робіт із реабілітації забрудненої території: рекультивація порушених і забруднених земель, здійснення заходів протирадіаційного захисту; здійсненню протирадонових заходів повинно бути максимально мінімізоване, що сприятиме покращенню екологічної обстановки у місті та зниженню кількості захворювань.

Таким чином, прийняття Програми та виконання її завдань позитивно вплине на м. Жовті Води та мешканців міста. ДДП з чітко визначеними заходами дозволить проводити їх більш ефективно та забезпечить відповідність пріоритетам державної екологічної політики.

Наслідки від прийняття альтернативи 2.

За даним варіантом заходи спрямовані на забезпечення радіаційного та соціального захисту мешканців м. Жовті Води або взагалі не будуть здійснюватись, або реалізовуватимуться без чітко визначеного нормативного документу, яким передбачено напрями та завдання з охорони довкілля. У разі виконання будь – яких природоохоронних заходів без чітко визначеного нормативного документу спостерігатиметься мала ефективність впроваджених заходів та невідповідність пріоритетам державної екологічної політики. Це призведе до збереження тенденцій, що сформувалися у м. Жовті Води стосовно стану довкілля та здоров'я населення. Подальший стабільний розвиток м. Жовті Води у такому випадку, очевидно є проблематичним, і ця альтернатива веде до погіршення стану здоров'я мешканців міста, зменшення якості навколишнього природного середовища, зниження рівня комфортності проживання населення.

Отже, за результатами аналізу визначено, що в рамках гіпотетичного сценарію за альтернативою 2 подальший розвиток м. Жовті Води є ускладненим та сприятиме погіршенню існуючої ситуації у місті.

Результати проведення цільового аналізу планованих завдань щодо їх відповідності цілям охорони довкілля, визначених на місцевому рівні, виявили необхідність дотримання альтернативи 1. В інтересах покращення екологічного стану області та підвищення якості життя населення найсприятливішим варіантом буде затвердження запропонованої Програми.

Під час складання СЕО Програми використовувались такі основні методи:

- використання даних, наявних в регіональній доповіді про стан навколишнього природного середовища в області, екологічному паспорті області, інформації, яка включена в інші акти законодавства, які мають

відношення до проекту документу державного планування, дані моніторингу стану довкілля; експертні оцінки; інша доступна інформація;

- використання таких аналітичних методів, як порівняльний аналіз, аналіз тенденцій, SWOT-аналіз;

- методи участі громадськості: інформування, консультування, опитування, коментування, обговорення.

Стратегічна екологічна оцінка Програми здійснювалася в спосіб, що передбачав такий алгоритм дій: визначення ключових екологічних проблем м. Жовті Води, проведення оцінки стану довкілля й виявлення трендів, характерних для окремих компонентів навколишнього середовища та стану здоров'я населення міста; аналіз відповідності цілей Програми стратегічним цілям державної екологічної політики; розробка заходів з пом'якшення ймовірних негативних впливів реалізації Програми; формулювання пропозицій щодо моніторингу; підготовка звіту про СЕО Програми.

При підготовці Звіту зі Стратегічної екологічної оцінки виникали такі складнощі:

- відсутність детальних методичних рекомендацій із здійснення СЕО;

- відсутність рекомендацій щодо вибору методів аналізу відповідно стадії ДДП;

- відсутність методики, що дозволяють здійснювати довгострокові прогнози впливу об'єкту на довкілля;

- відсутність актуальних даних характеристики сучасного стану складових навколишнього природного середовища, біорізноманіття, інвентаризації природних ресурсів та особливо моніторингу довкілля безпосередньо для території регіону, що розглядається у відкритому доступі

9 ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Відповідно до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» замовник у межах своєї компетенції здійснює моніторинг наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, один раз на рік оприлюднює його результати на своєму офіційному веб-сайті у мережі Інтернет та у разі виявлення не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, вживає заходів для їх усунення.

Моніторинг здійснюється з метою виявлення наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, забезпечення здійснення заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування, а також у разі виявлення негативних наслідків, не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку, вжиття заходів для їх усунення.

Для здійснення моніторингу Департамент економічного розвитку Дніпропетровської обласної державної адміністрації розробить заходи з урахуванням результатів громадського обговорення, консультацій з органами виконавчої влади у процесі проведення стратегічної екологічної оцінки та транскордонних консультацій (у разі їх проведення). Здійснення таких заходів забезпечить можливість:

- виявлення наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, а саме вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (на один, три-п'ять, 10-15 років, 50-100 років відповідно), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків;
- запобігання, зменшення та компенсації негативних наслідків, зумовлених виконанням документа державного планування;
- виявлення не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

Програма моніторингу складається із переліку дій та заходів, кожний із яких має певну мету, ключові індикатори та критерії для оцінки. Порядок здійснення моніторингу затверджено Постановою Кабінету Міністрів України №1272 від 16.12.2020р «Про затвердження Порядку здійснення

моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення»(далі – Постанова).

Відповідно до пункту 5 Постанови з метою забезпечення систематичності та об'єктивності спостережень за змінами стану довкілля, у тому числі за станом здоров'я населення, Департамент економічного розвитку Дніпропетровської обласної державної адміністрації визначить:

- зміст заходів, передбачених для здійснення моніторингу, та строки їх виконання;

- кількісні та якісні показники, одиниці їх вимірювання та цільові значення таких показників відповідно до кожного з визначених у звіті про стратегічну екологічну оцінку наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення;

- кількісні та якісні показники, одиниці їх вимірювання та цільові значення таких показників для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення;

- методи визначення кожного із показників, які дають змогу швидко та без надлишкових витрат їх вимірювати;

- періодичність вимірювання показників, проведення їх аналізу та співставлення із цільовими значеннями;

- засоби і способи виявлення наявності або відсутності наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, з урахуванням можливості виявлення негативних наслідків виконання документа державного планування, не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку.

Моніторинг наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення можливо здійснювати за показниками, які вказані в таблиці 9.1.

Таблиця 9.1 Моніторинг наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення можливо проводити щороку за такими індикаторами

Індикатор	Характеристика	Джерело даних
Забруднення атмосфери		
Вміст забруднюючих речовин в атмосферному повітрі	Концентрації оксиду вуглецю, оксиду азоту, діоксиду азоту, діоксиду сірки, пилу в одиницях ГДК	Дані Дніпропетровського обласного центру з гідрометеорології, Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища Дніпропетровської

		області, Дані «Дніпропетровського обласного лабораторного центру МОЗ України»
Стан радіаційного забруднення атмосферного повітря	Рівень експозиційної дози гамма-випромінювання	Дані Дніпропетровського регіонального центру з гідрометеорології
Індекс забруднення атмосфери	Інтегральний показник забруднення атмосфери	Дані Дніпропетровського обласного центру з гідрометеорології
Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел	Обсяг викидів забруднюючих речовин від підприємств міста, тис. тонн	Дані Головного управління статистики у Дніпропетровській області
Водні ресурси		
Вміст забруднюючих речовин у водних об'єктах міста	Вміст забруднюючих речовин у водних об'єктах: сполук групи азоту, $БСК_5$, ХСК, фосфатів, завислих речовин, хлоридів, сульфатів	Дані досліджень лабораторії моніторингу вод та грунтів РОВР у Дніпропетровській області
Обсяги скидання зворотних вод у поверхневі водні об'єкти	Обсяги скидів зворотних вод в т.ч. забруднених зворотних вод тис. $м^3$	Дані Регіонального офісу водних ресурсів Дніпропетровській області
Стан ґрунтів		
Площа земельних ресурсів міста	Площа земельних ресурсів міста та розподіл відсотків по призначенню	Дані Головного управління Держгеокадастру
Стан земельних ресурсів	Стан забруднення ґрунтів	Дані Державної екологічної інспекції Дніпропетровської області
	Рівень радіаційного забруднення грунтів	Результати досліджень Центральної пилогазодозиметричної лабораторії (Свідоцтво про технічну компетентність від 14.02.2020 №ПЧ 06-2/516-2020)
Радіаційне забруднення міста		
Рівень радіаційного забруднення у межах міста	Потужність дози гамма-випромінювання на території, мкЗв/год	Дані досліджень Центральної пилогазодозиметричної лабораторії

Здоров'я населення		
Рівень смертності, народжуваності, захворюваності	Число смертності на 100 тис. осіб, захворюваності на 100 тис. осіб. Число новонароджених.	Дані органів медичної статистики

Моніторинг виконання Програми базується на використанні сукупності показників, що об'єднані у три групи. Мінімальний перелік загальних показників (індикаторів) наведено у таблиці 9.2. Кількість індикаторів може бути розширено шляхом включення до моніторингу додаткових показників відповідно до запитів або умов реалізації Програми.

Таблиці 9.2 Загальний перелік показників (індикаторів) у ході реалізації заходів Програми

Завдання Програми	Заходи Програми	Індикатор виконання
Створення та забезпечення функціонування системи постійного моніторингу території м.Жовті Води	Коригування проєкту та проведення будівельно-монтажних робіт із створення системи постійного моніторингу території міста, у тому числі стану навколишнього природного середовища, радіаційного, медико-біологічного стану	1) рівень готовності об'єкта до здачі, % рівень забезпечення функціонування системи постійного моніторингу, %
Приведення радіаційного фону в житлових, адміністративних будівлях і спорудах у відповідність з Нормами радіаційної безпеки України (НРБУ-97)	проведення радіаційного обстеження на вміст радону та розроблення документації щодо протирадонового захисту приміщень житлових, адміністративних будівель і споруд	кількість обстежених приміщень, одиниць
Проведення комплексу робіт з реабілітації забрудненої території міста для зниження дозових навантажень на населення	розроблення проектної документації і проведення комплексу робіт із реабілітації забрудненої території міста: рекультивація порушених і забруднених земель, здійснення заходів	1) виготовлення проєктної документації, одиниць; 2) площа рекультивованих (дезактивованих) земель, гектарів (га)

	протирадіаційного захисту	
	здійснення протирадонових заходів (герметизація підвалів, створення якісної системи вентиляції тощо) щодо приведення понаднормативних концентрацій радону в житлових, адміністративних будівлях, спорудах у відповідність з Нормами радіаційної безпеки України (НРБУ - 97)	загальна площа житла згідно з Нормами радіаційної безпеки України (НРБУ-97), $м^2$
	розчищення русла р. Жовта та водойм у межах міста	протяжність розчищеної ділянки водойми в межах міста, кілометрів (км)
Посилення соціального захисту населення, яке проживає на територіях з підвищеним радіаційним фоном	відшкодування частини вартості харчування дітей дошкільного та шкільного віку	чисельність дітей дошкільного та шкільного віку, охоплених поліпшеним харчуванням, осіб
	відшкодування частини вартості оздоровлення дітей дошкільного та шкільного віку	кількість путівок, придбаних для оздоровлення дітей за межами міста, одиниць
	відшкодування частини вартості оздоровлення дітей дошкільного та шкільного віку	чисельність дітей дошкільного та шкільного віку, які отримали медикаменти та щеплення для профілактики захворюваності, осіб
	санаторно-курортне лікування ветеранів праці за межами міста	чисельність ветеранів праці, що потребують санаторно-курортного лікування за межами міста, осіб
	відшкодування частини вартості харчування хворих, які перебувають на стаціонарному лікуванні у	рівень додаткового забезпечення поліпшеним харчуванням хворих (у середньому на одного

	медичних закладах міста	хворого на добу), гривень
	відшкодування частини вартості харчування дітей віком до п’яти місяців	чисельність дітей віком до п’яти місяців, які забезпечуються сухими адаптованими молочними сумішами, осіб
	відшкодування частини вартості харчування осіб з генетичними захворюваннями	чисельність осіб з генетичними захворюваннями, що охоплені лікувальним харчуванням, осіб
	відшкодування частини вартості медикаментів, придбаних за рецептами лікарів для дітей дошкільного та шкільного віку, вагітних жінок, породіль, інвалідів, ветеранів праці та інших пільгових категорій населення	кількість звернень жителів пільгових категорій щодо одержання медикаментів, звернень
	підвищення якості надання соціальних послуг у комунальному закладі “Центр надання соціальних послуг” Жовтоводської міської ради, осіб та часткова оплата медичної допомоги, наданої за межами міста та області	кількість непрацездатних громадян, які отримали соціальні послуги підвищеної якості у комунальному закладі “Центр надання соціальних послуг” Жовтоводської міської ради, осіб
		чисельність жителів, яким надана можливість часткової оплати медичної допомоги за межами міста та області, осіб
Приведення відділення функціональної діагностики та відділення відновлювального лікування комунального некомерційного підприємства “Жовтоводська міська	коригування проекту і реконструкція відділення функціональної діагностики та відновлювального лікування	1) рівень готовності об’єкта до здачі зазначених відділень у частині виконання реконструкції приміщення, відсотків (%); 2) придбання діагностичного обладнання для відділення

лікарня” у відповідність із сучасними вимогами		функціональної діагностики, одиниць
Оздоровлення жителів міста у відділенні відновлювального лікування комунального некомерційного підприємства “Жовтоводська міська лікарня”	забезпечення функціонування відділення відновлювального лікування та відділення функціональної діагностики комунального некомерційного підприємства “Жовтоводська міська лікарня”	чисельність оздоровлених жителів, осіб
Забезпечення комунального некомерційного підприємства “Жовтоводська міська лікарня” медичним обладнанням і медикаментами для його повноцінного функціонування	придбання медичного обладнання для забезпечення комунального некомерційного підприємства “Жовтоводська міська лікарня”	кількість придбаного медичного обладнання, одиниць
	придбання медикаментів для забезпечення комунального некомерційного підприємства “Жовтоводська міська лікарня”	середньодобова вартість медикаментів на одного хворого, гривень

Конкретні заходи моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров’я населення Департамент економічного розвитку Дніпропетровської обласної державної адміністрації протягом п’яти робочих днів з дня затвердження документа державного планування розмістить на власному офіційному веб-сайті і письмово повідомить про це Міндовкілля.

Результати моніторингу Департамент економічного розвитку Дніпропетровської обласної державної адміністрації буде оприлюднювати на власному офіційному веб-сайті (https://adm.dp.gov.ua/) один раз на рік протягом строку дії документа державного планування та через рік після закінчення такого строку. Також, оскільки Виконавцем Програми є Жовтоводська міська рада з метою контролю громадськості за виконанням заходів Програми щоквартально в місцевих засобах масової інформації, на

сайті Жовтоводської міської ради виконавчим комітетом будуть розміщуватись звіти та інші повідомлення про виконання заходів Програми (http://zhv.gov.ua/byudzhet-ta-programi/derzhavni-ta-miski-programi/zviti-pro-vikonannya-derzhavnix-ta-miskix-program/).

У звітах про виконання заходів Програми повинні фіксуватись та аналізуватись:

а) виконання кожного завдання проектах;

б) невиконані завдання, причини відхилення, пропозиції;

в) потреби у фінансуванні;

г) пропозиції щодо вдосконалення діючої системи прийняття рішень.

У разі коли під час здійснення моніторингу виявлено не передбачені звітом про стратегічну екологічну оцінку негативні наслідки виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, Департамент економічного розвитку Дніпропетровської обласної державної адміністрації разом з Жовтоводською міською радою будуть вживати заходів для їх усунення, а також подаватимуть органу державної влади або органу місцевого самоврядування, який затвердив документ державного планування, пропозиції щодо внесення змін до такого документа з метою усунення негативних наслідків. У такому разі зміни, що вносяться до документа державного планування, підлягають стратегічній екологічній оцінці.

10 ОПИС ЙМОВІРНИХ ТРАНСКОРДОННИХ НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ (ЗА НАЯВНОСТІ)

Враховуючи географічне місце розташування м. Жовті Води Дніпропетровської області у центрально-східній частині України та знаходження на значній відстані від кордонів росії, Туречинни та інших сусідніх країн, а також зоорієнтованість заходів Програми на зменшення радіаційного фону в місті, а не навпаки на його збільшення, ймовірні транскордонні наслідки для довкілля та здоров'я населення вищевказаних країн не очікуються.

У Програмі відсутні заходи з проектування, будування чи функціонування потужних матеріальних об'єктів виробничого призначення, вплив від діяльності, яких може розповсюджуватись на території суміжних держав та негативно впливати на стан їхнього довкілля.

11 РЕЗЮМЕ НЕТЕХНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ

В резюме в більш короткому вигляді викладена основна інформація, наведена в пунктах 1-10 розділу «Зміст про СЕО» для широкої аудиторії.

В 2022 році закінчується термін дії Державної цільової програми радіаційного і соціального захисту населення м. Жовті Води на 2013-2022 роки. Через неповне фінансування заходів і завдань Програми та інфляційні процеси не вдалося у повному обсязі виконати заплановані заходи, радіаційний вплив на населення громади не локалізовано, відповідно є потреба у продовжені терміну дії Програми на наступні 5 років. Тому продовження терміну дії Програми (Державної цільової програми радіаційного і соціального захисту населення м. Жовті Води на 2013-2027 роки) та її затвердження є надзвичайно важливим кроком, завдяки якому передбачається покращення соціальних умов для мешканців міста та їх захист від радіаційного впливу.

Ініціаторами та розробниками Програми є Департамент економічного розвитку Дніпропетровської обласної державної адміністрації.

Метою Програми є забезпечення захисту мешканців м. Жовті Води від радіаційного впливу та пов'язаних з ним шкідливих чинників, поліпшення соціального захисту населення, а також збереження здоров'я населення міста.

Серед основних завдань Програми є:

1) Створення та забезпечення функціонування системи постійного моніторингу території м. Жовті Води.

2) Приведення радіаційного фону в житлових, адміністративних будівлях і спорудах у відповідність з Нормами радіаційної безпеки України (НРБУ-97).

3) Проведення комплексу робіт з реабілітації забрудненої території міста для зниження дозових навантажень на населення.

4) Посилення соціального захисту населення, яке проживає на територіях з підвищеним радіаційним фоном.

5) Приведення відділення функціональної діагностики та відділення відновлювального лікування комунального некомерційного підприємства «Жовтоводська міська лікарня» у відповідність із сучасними вимогами.

6) Оздоровлення жителів міста у відділенні відновлювального лікування комунального некомерційного підприємства «Жовтоводська міська лікарня».

7) Забезпечення комунального некомерційного підприємства «Жовтоводська міська лікарня» медичним обладнанням і медикаментами для його повноцінного функціонування.

Програма відповідає завданням та пріоритетним напрямам Державної стратегії регіонального розвитку на 2021 – 2027 роки, Стратегії регіонального розвитку Дніпропетровської області на період до 2027 року та Стратегії розвитку Жовтоводської міської територіальної громади Кам'янського району Дніпропетровської області на період до 2027 року.

Основними екологічними результатами реалізації Програми будуть:

- здійснення заходів щодо приведення понаднормативних концентрацій радону на перших поверхах житлових приміщень та на об'єктах, призначених для забезпечення життєдіяльності населення, в адміністративних будівлях у відповідність з Нормами радіаційної безпеки України (НРБУ-97);

- створення системи постійного моніторингу території міста, яка забезпечує центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування систематичною та оперативною інформацією про стан навколишнього природного середовища, радіаційну ситуацію в місті, стан здоров'я населення (все населення міста);

- проведення комплексу робіт з реабілітації забрудненої території міста на територіях найбільшої скупченості людей з нейтралізацією окремих локальних ділянок з інтенсивністю гамма-фону від 120 мкР х год. до 1000 мкР х год;

- відтворення водного режиму р. Жовтої у межах міста довжиною 3,5 кілометра (все населення міста).

Основні соціальні результати виконання Програми:

- зменшення соціально-психологічної напруження серед населення, занепокоєного потенційно можливим радіаційним опроміненням;

- зниження рівня смертності населення шляхом ранньої діагностики захворювань онкологічного характеру, серцево-судинної, сечостатевої системи, органів травлення, що провадяться на базі реконструйованого відділення функціональної діагностики комунального некомерційного підприємства "Жовтоводська міська лікарня" метрів та оснащення його сучасним діагностичним обладнанням;

- забезпечення поліпшеного харчування дітей дошкільного та шкільного віку, які проживають на територіях з незадовільним екологічним станом і підвищеним радіаційним фоном;

поліпшення:

- стану здоров'я жителів міста всіх соціальних верств і вікових категорій, підвищення їх імунітету;

- функціонування лікувально-оздоровчих закладів та установ соціального призначення;

- надання оздоровчих послуг у відділенні відновлювального лікування.

При аналізі та оцінці поточного стану навколишнього середовища були використані статистичні дані та офіційні дані обласних і місцевих органів виконавчої влади, що реалізують державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища та сфері охорони здоров'я.

В процесі роботи були проаналізовані доступні дані моніторингових спостережень, що здійснюються суб'єктами в рамках програм державного моніторингу навколишнього середовища на локальному та регіональному рівні.

Основними екологічними та соціальними проблемами області є:

1) Забруднення атмосферного повітря

2) відсутність системи постійного моніторингу території міста, у тому числі стану навколишнього природного середовища, радіаційного, медико-біологічного стану.

3) радіоактивне забруднення повітряного басейну міста.

4) радіоактивне забруднення ґрунтів та необхідність їх рекультивації.

5) радіоактивне забруднення приміщень у старому районі міста.

6) затоплення шахти ТОВ «Восток Руда» та можливе виникнення радіоекологічної надзвичайної ситуації.

7) велика кількість накопичених промислових відходів, відходів уранового виробництва та радіоактивних відходів.

8) відсутність системи поводження з негабаритними та будівельними відходами. Відсутність ефективної системи поводження з ТПВ

9) висока смертність, захворюваність серед населення та наявність вроджених аномалій у новонароджених у порівнянні з обласними показниками через незадовільний екологічний стан міста і підвищений радіаційний фон.

Реалізація Програми дозволить вирішити більшість вищевказаних проблем м. Жовті Води, що у свою чергу покращить умови для проживання населення та з великою долею ймовірності не повинна призвести до появи нових негативних впливів на довкілля, у тому числі на здоров'я мешканців.

Деякі екологічні проблеми міста вже вирішуються у межах інших державних програм.

У Звіті СЕО Програми на виконання обґрунтованих рекомендацій запропоновано впровадити інструменти ефективного і багатостороннього моніторингу впливів на довкілля, у т.ч. на здоров'я населення. Запропоновано систему індикаторів проведення моніторингу відповідно до ключових екологічних викликів та потенційних ризиків реалізації Програми.

З огляду на зазначене, можна стверджувати, що в цілому розроблення Програми було проведено з урахуванням ймовірних впливів на довкілля та стан здоров'я населення та прагненням нівелювати негативні наслідки. Реалізація Програми сприятиме зменшенню радіаційного навантаження на довкілля, поліпшенню здоров'я населення та умов його життєдіяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. ЗУ «Про стратегічну екологічну оцінку» від 20 березня 2018 року;
2. ЗУ «Про оцінку впливу на довкілля» від 23.05.2017 року;
3. ЗУ «Про державні цільові програми» від 18.03.2004 року;
4. ЗУ «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» від 28.02.2019 року;
5. ЗУ «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25.06.1991 року;
6. Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 18.07.2019 № 260 «Про внесення змін до Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування»;
7. Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 10 серпня 2018 року № 296 «Про затвердження Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування»;
8. Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 29 грудня 2018 року № 465 «Зміни до Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування»;
9. Екологічний паспорт Дніпропетровської області за 2020 рік, затверджений головою Дніпропетровської ОДА від 25 червня 2021 року;
10. Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Дніпропетровській області за 2020 рік, затверджена директором департаменту екології та природних ресурсів Дніпропетровської ОДА від 25.08.2021 року;
11. Головне управління статистики у Дніпропетровській області [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://www.dneprstat.gov.ua/;
12. Стратегія розвитку м. Жовті Води на період до 2020 року;
13. Стратегія розвитку Жовтоводської міської територіальної громади Кам'янського району Дніпропетровської області на період до 2027 року;
14. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 08 серпня 2020 року № 695;
15. Стратегія регіонального розвитку Дніпропетровської області на період до 2027 року;

16. Каталог річок України / Упорядник Г. І. Швець, Н. І. Дрозд, С. П. Левченко. Відповідальний редактор В. І. Мокляк. — К.: Видавництво АН УРСР, Інститут гідрології та гідротехніки, 1957. — 191 с;

17. Хільчевський В. К., Кравчинський Р. Л., Чунарьов О. В. Гідрохімічний режим та якість води Інгульця в умовах техногенезу. — К.: Ніка-центр, 2012. — 180 с.